№ 206 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ, 19 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ

1912
ՔԱՌԱՍՈՒՆՄԷԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ, 19 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ № 206

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը և 7 ամսվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԷՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.

Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція „Мшакъ"
Сергіевская ул., № 5.
Tiflis, Rédaction „Mschak"

Խմբագրատան տելեֆոն № 2—53.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2
(բացի կիրակի և տօն օրերից).

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզւով

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր տողատեղին 20 կոպէկ.

Տպարանի տելեֆոն № 67.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՄՇԱԿ

ՔԱՌԱՍՈՒՆՄԷԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Հասցէն՝ ТИФЛИСЪ, Редакція „МШАКЪ".
TIFLIS, Rédaktion du journal „MSHAK".

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 1-ԻՑ ՄԻՆՉԵՒ
ՏԱՐՎԱՑ ՎԵՐՋԸ 4 ՌՈՒԲԼԻ.

Սեպտեմբ. 1-ից մինչև հոկտ. 1-ը 85 կ.: Հասցէն փոխելու համար պէտք է ուղարկել նաև հին հասցէն և 40 կ. նամականիշ. ՀԻՆ ՀԱՍՑԷՆ և 40 կ. չուղարկողների խնդիրները՝ հասցէն փոխելու վերաբերմամբ՝ ԿԸ ԹՈՂՆՎԵՆ ԱՆՀԵՏԵՒԱՆՔ.

Յայտարարութիւնների համար պիտի վճարել I երեսի վրա իւրաքանչիւր տողատեղին (պետիտ)—20 կ., IV երեսի վրա—10 կոպ.:

Կովկասից դուրս գտնվող անձերի և հիմնարկութիւնների յայտարարութիւնները բացառապէս ընդունվում են՝ Մոսկվայում—Центральная Контора Объявленій Торгов. Дома Л. и Э. Метцль и К°, Мясницкая, д. Сытова, և նրա բաժանմունքներում—Պետերբուրգում՝ Морская, 11, Վարշավայում՝ Маршальковская, 130, Վիլնօյում՝ Большая, 38, Պարիզում՝ 8 Площадь Биржи.

ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՄ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

Կովկասի Հայոց Գրագէտների Ընկերութեան

կանոնադրութիւնը պատշաճաւոր իշխանութիւնից հաստատված լինելով՝ Ընկերութեան հիմնադիրները հրաւիրում են հայ գրողներին, գիտնականներին և լրագրողներին անդամագրվել Ընկերութեան: Անդամ գրվել կարելի է Կովկասի Հայոց Հրատարակչական Ընկերութեան գրասենեակում ամեն օր՝ առաւօտ. ժամը 10—2-ը մինչև սեպտեմբերի 23-ը:
(ա.օ.) առ. 693. 2—1

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏՈՒՆ
ԶՈՒԲԱԼՕՎԻ ԱՆՈՒԱՆ
Ժողովրդ. ներկայացումներ կազմակերպող
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍԵԿՑԻԱ
Այսօր, չորեքշաբթի, սեպտեմբերի 19-ին
ՀԱՅՈՑ ԴՐ. ԸՆԿ. ԹԱՏԵՐԱՍԷՐՆԵՐԻ ԽՈՒՄԲԸ
ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ ԴԵՐԱՍԱՆՆԵՐԻ
Կը ներկայացնէ երրորդ անգամ

— ՔՐԻՍՏԻՆԷ —

Դրամա 4 արար., Է. Նինօշվիլիի պօէմայից Իրեթելիի փոխադրութիւն:
Մասնակցում են՝ տ. տ. Մարգարիտ, Մանուչարեան, Ցամիկ, Սաթենիկ, Սօֆիկ, Ս.-Վարդիթեր, Տէր-Առաքելեան, օր. Թարխանեան, պ. պ. Գալստեան, Գրիգորեան, Դուիթ-Խանեան, Երամեան, Ճօնեան, Ցարութիւնեան, Ցարութիւնեան II, Պօղոսեան, Տէր-Առաքելեան, Տէր Ցովհաննիսեան և ուր.:
✦ Սկիզբն է երեկոյեան ժամը 8½-ին: ✦
Հերթ. կարգադրիչ՝ Գ. Երիցեան
697. 1—1

ԿԻՍԼՕՎՕԴՍԿԻՑ վերադարձաւ և սկսեց հիւանդների ընդունելութիւնը Բեռլինի համալսարանի

ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Գ. Գ. ՄԵՀՐԱԲԵԱՆՑ

ներքին հիւանդութիւններ՝
առանձնապէս կրծքի, ԹՈՔԱԽՏԻ և սրտի:
Սրսկումներ նաև տուբերկուլիններով և ՐԱԴԻՈ պրէպարատներով:
Ընդունելութիւնը ամեն օր՝
առաւօտեան ժամը 9—12-ը և երեկոյեան ժամը 5—7-ը:
Католическая ул. д. № 10.
(ա.օ.) առ. 699. 100—1

ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Մ. Ի. ՄՈՒՐԱԴԵԱՆ

Օգնական Prof. Posner-ի
Ընդունում է միզասեռական (վեներական) հիւանդներին Բեռլինի իր խորհրդակցական կաբինէտի և պրոֆ. Պօզնէրի կլինիկայի մէջ: Տալիս է նաև խորհուրդներ միւս մասնագիտութիւնների վերաբերեալ:
Հասցէն՝ D-r Muradoff Berlin. Iohannisstr. 15 (an der Friedrichstrasse). Telefon amt Norden 113—19.
(չ.ու.կ.) առ. 675. 30—4

ՊԵՏԱԿԱՆ ԴՈՒՄԱՅԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

I

Պետական Դումայի ընտրութիւնները արդէն սկսված են:

Այս սեպտեմբերի վերջերին և հոկտեմբերի սկիզբներին ամեն տեղ, ինչպէս և մեր Անդրկովկասում, նշանակված են պատուիրակների ընտրութիւնները:

Պատուիրակների կազմից է կախված ամեն տեղ և Պետական Դումայի համապատասխան անդամների ընտրութիւնը. Իսկապէս պատուիրակները պէտք է լինեն արտայայտիչներ ժողովրդի կամքի, իղձերի և կարիքների և ըստ այնմ ընտրեն պատգամաւորներ կամ անդամներ Պետական Դումայի համար:

Միւս ազգութիւնների հետ միասին, հայ ազգաբնակութիւնն էլ Անդրկովկասում և մասնաւորապէս Երևանի, Գանձակի և Բագուի նահանգներում կոչված է ընտրել մի յատուկ պատգամաւոր, որ պէտք է համարվի ներկայացուցիչ Անդրկովկասի հայ ժողովրդի, արտայայտիչ սրա կամքի, իղձերի և կարիքների, որ պէտք է պաշտպանէ հայ ժողովրդի շահերը և իրաւունքները Պետական Դումայում և արժանաւորապէս ներկայացնէ հայ ժողովուրդը ի շարս միւս ազգերի:

Որքան էլ մի հայ անդամի ներկայութիւնը Պետական Դումայում, քանակի կողմից, համարվի աննշան, բայց այնուամենայնիւ արժանաւոր և պահանջված յատկութիւններով օժտված հայ պատգամաւորը կամ ներկայացուցիչը կարող է բաւական օգտակար լինել հայ ժողովրդին այն դէպքերում, երբ Պետական Դումայում կը քննվեն հարցեր, սերտ կերպով կապված հայ ժողովրդի կարիքների և պահանջների հետ: Եթէ հայ պատգամաւորը կը լինի մի անձն, հիմնովին և ի մօտոյ ծանօթ հայ ժողովրդի հետ, ուսումնասիրած լրջօրէն նրա կարիքները, պահանջները, հմուտ նրա անցեալ ու ներկայ պատմութեան, նրա տնտեսական, բարոյական և մտաւոր վիճակին, նա, այդ հայ պատգամաւորը, այդպիսի հմտութեամբ օժտված, կարող է լուսաբանել Դումայի առաջ շատ տարաձայնութիւններ և թիւրիմացութիւններ, որոնք առիթ են տալիս օտար ազգերի ներկայացուցիչներին թիւր և սխալ կարծիքներ ունենալ հայ ժողովրդի մասին. Եթէ հայ պատգամաւորը հայ ժողովրդի կարիքների, իղձերի, քաղաքական, բարոյական, մտաւոր, տնտեսական վիճակի լուրջ ծանօթութեամբ և հմտութեամբ հանդէս գալով հաղորդէ Դումայի իր կօլլեգներին ճշգրիտ և անաչառ, փաստացի տեղեկութիւններ, նա դրանով մեծ ծառայութիւն կը մատուցանէ հայ ժողովրդին, որովհետև դրանով առիթ կը տայ Դումայի անդամներին արդար, անաչառ, ուշադիր վերաբերմունք ունենալ դէպի հայ ժողովուրդը:

Մինչև այսօր, դժբաղդաբար, հայ ժողովուրդը չէ ունեցել ռուսական Պետական Դումայում արժանաւոր ներկայացուցիչ, մի այնպիսի անձն, որին, արդարև, կարելի լինէր համարել Անդրկովկասի հաշայն հայ ժողովրդի իսկական ներկայացուցիչ, թէ իր ընտրութեան հանգամանքներով և թէ իր բարոյական - քաղաքական աշխարհահայեացքով և յատկութիւններով. Շնորհիւ մի քանի աննպաստ պայմանների, հայ ժողովրդի ներկայացուցիչ ընտրվել է կուսակցական անձն և, որ ամենից ցաւալին է, հայ ժողովրդի ներկայացուցիչ համարվածը Պետական Դումայի կողմից պաշտօնապէս ճանաչվել է իբրև անդամ մի կուսակցութեան, որի հետ հայ ժողովուրդը բարոյական ոչ մի առնչութիւն չունի, որին հայ ժողովուրդը վերաբերվում է ոչ համակրութեամբ և որից գանգատվելու, որին նոյն իսկ իր թշնամին համարելու շատ պատճառներ ունի:

Ունենալ միայն մի հատիկ ներկայացուցիչ Պետութեան Օրէնսդրական բարձր ատեանում և այն էլ կողմնակից մի կուսակցութեան, որի շահերը տրամագծօրէն հակառակ են ժողովրդի շահերին—դա դժբաղդութիւն է մի կուլտուրական ժողովրդի համար, որպիսին է հայը, որի ներկայացուցիչը պէտք է լինի ընդհանուր պրոգրէսիստ՝ իբրև քաղաքացի, և ճշմարիտ նախանձախնդիր ազգային շահերի՝ իբրև հայ:

Այդ հանգամանքները ստիպում են մեզ բացատրել, թէ ինչ տեսակ անձ պէտք է ընտրվի հայ ժողովրդի ներկայացուցիչ Պետական Դումայում, և ինչպիսի կանդիդատներ պէտք է ի նկատի ունենալ:

Հ. Առաքելեան

ԵԿԵՂԵՑՈՒ ՊԵՏԸ ԵՒ ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ

Մոսկվայի «Русское Слово» թերթին հեռագրում են Կ. Պօլսից, թէ այնտեղ լուր է տարածվել, որ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Գէորգ V մտադիր է գնալ Պետերբուրգ և միջնորդել Թագաւոր Կայսրին՝ Թիւրքահայաստանի ժողովրդի չարչարանքներին վերջ դնելու:

Մեր ստացած տեղեկութիւնները Էջմիածնից չեն հաստատում այդ լուրը, թէ, արդարև, Գէորգ V մտադիր է ճանապարհորդութիւն կատարել դէպի Պետերբուրգ:

Սակայն այդպիսի լուրի տարածումը ինքնին ցոյց է տալիս, որ հայ ժողովուրդը Թիւրքիայում՝ իր ներկայ տանջալի վիճակին մէջ՝ սպասում է որևէ օգնութիւն իր եկեղեցու պետից, իր հովուապետից:

Հայոց պատմութիւնը վկայ է, որ ամեն ժամանակ, երբ հայ ժողովուրդը ենթարկվել է աղէտների այս և այն նուաճողների կողմից, նրա բնական պաշտպաններ հանդիսացել են իր մայրենի եկեղեցու պետերը, որոնք և միջնորդել են հզօր ինքնակալների առաջ կամ արդարութիւն են հայցել իրանց տարաբաղդ հօտի համար: Ուստի զարմանալի չէ, որ այսօր էլ հայ ժողովուրդը Թիւրքիայում յառէ իր աչքերը իր հոգևոր պետի վրա և նրա մէջ նկատէ իր բնական միջնորդին՝ ամոքել տալու իր ցաւերը և վերջ դնելու իր տանջանքներին:

Եւ, մեր կարծիքով, հայոց եկեղեցու պետը պէտք է և պարտական է յարուցանել այդ ... բնականաբար, նա պէտք է յարուցանէ այդ միջնորդութիւնը այն Թագաւորի և Կայսրի առաջ, որ միշտ համարվել է պաշտպան հայոց եկեղեցու, և որի հովանու ներքոյ գտնվում է Հայրապետական աթոռը:

Դեռ 1878 թ., երբ Թիւրքիայի հայերը ենթարկվեցին կոտորածի, նեղութիւնների, Խրիմեան Հայրիկը իր հռչակաւոր բանաստեղծական քերթուած «Հայգոյժի» մէջ, Վանից, հեռաւոր տղերն էր ուղղում այն ժամանակի ամենայն հայոց կաթողիկոս Գէորգ IV-ին.

«Ո՛վ Հայր ու Հայրապետ Հայոց, Էջմիածնայ վեհարանի լուսամուտէն կը դիտէ՞ք դէպի Բագրեւանդայ կոտորածի դաշտ, թէ կասէք հեռու է աչքէս եւ կարճ է իմ ձեռքս»:

Եւ մենք «Մշակի» միջոցով այդ աղերսը յանձնարում էինք Հայրապետի ուշադրութեան:

Այսօր, 34 տարուց յետոյ, մենք հարկադրված ենք, ի լուր մեր Թիւրքահայ եղբայրների անտանելի աղէտների, կրկնել քերթողի կոչը և ուղղելով մեր խօսքը Գէորգ V Կաթողիկոսին, ասել. «Ով Հայր ու Հայրապետ Հայոց, Էջմիածնայ վեհարանի լուսամուտէն կը դիտէք դէպի հայոց կոտորածի դաշտ, թէ կասէք հեռու է աչքէս և կարճ է իմ ձեռքս»:

Ոչ. քրիստոնէական ամենահին եկեղեցիներից մէկի պետի ձայնը պէտք է այսօր լսելի լինի, երբ այդ եկեղեցու զաւակները կոտորվում են. Նրա աչքը հեռու չը պէտք է լինի և ձեռքը կարճ չը պէտք է լինի: Նա ամենայն իրաւունք ունի դիմել այն մեծազօր կայսրին, որի պապը նոյնպիսի պարագաներում իր բարձր ուշադրութիւնը դարձրեց դժբաղդ հայ հօտի վրա, և խնդրել նրա բարձր միջնորդութիւնը՝ իր վտանգված հօտի փրկութեան համար:

Այդ է սպասում, այդ է ակնկալում Հայաստանի ժողովուրդը:

Հ. Ա.

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)
15, 16 և 17 սեպտեմբերի

Պետերբուրգ.—«Օրէնքների Ժողովածուի» մէջ հրատարակված է անուանական Բարձրագոյն հրաման կառավարիչ սենատին.

Փորձնական զօրաժողով կատարելու համար այս տարվայ սեպտեմբերին Մենք անհրաժեշտ գտանք իսկական ծառայութեան կոչել հետևեալ գաւառների պահեստի զինուորներին. Վարշավայի նահանգի՝ Վարշավայի գաւ., Վօլինի նահանգի՝ Կովէլի գ., Վօլկովիշսկի, Բէլօստօկի, Բէլսկի ու Սօկօլսկի Գրօդնայի նահ., Վէլիժի, Կօլնէնի, Լօմժինսկի, Մազովէցկի, Մակօվսկի, Օստրօվսկի, Ռօստրօլէնսկի, Շուչինսկի գ. Լօմժինի նահ., Լօձի, Նօվօրադօմի, Պետրօկովի, Պրասնիշի Պլօցկի նահ., Կօնի, Պօչէնի եւ Ռադօմի—Ռադօմի նահ., համաձայն այն ցուցմունքների, որ Մենք իրաւունք տուինք տալ այս առիթով զինուորական մինիստրին:

Կառավարիչ սենատը չի յապաղի պատշաճը տնօրինելու այս նկատմամբ.

Իսկականի վրա Նորին Կայսերական Մեծութեան սեփական ձեռքով ստորագրված է
«ՆԻԿՕԼԱՅ»

Բօրօդին, 26 օգոստ. 1912 թ.

Ճշգեց զինուորական մինիստր գեներալ Սուխոմլինով:

—

Պետերբուրգ.—Պաշտօնական: Տեղեկատու բիւրօն հաղորդում է. «Արտասահմանեան պարբերական մամուլի օրգաններից մի քանիսի մէջ երևացին անհանգիստ բնաւորութեան տեղեկութիւններ Պետութեան մի քանի տեղերում փորձնական զօրաժողով յայտարարելու առիթով: Այդ նկատմամբ անհրաժեշտ է ներկայանում մատնանշել, որ փորձնական զօրաժողովի հարցը նախորոշված էր կառավարութիւնից դեռ այս տարվայ գարնանը. այդ զօրաժողովի մասին Բարձրագոյն հրաման լոյս տեսաւ այս տարվայ օգոստոսին, և այդպիսով ներկայումս ձեռնարկած զօրաժողովը, բոլոր փորձնական զօրաժողովների նման, որ սովորաբար յայտարարվում են պատշաճ հաստատու... լու համար, ոչ մի կապ չունի Մերձաւոր-Արևելքի արդի յուզալի կացութեան հետ: Ներկայ զօրաժողովի փորձնական լինելը հաստատվում է դարձեալ նրանով, որ այն տեղերի ազգաբնակութիւնը, ուր նա յայտարարված է, անգամ չէ կոչված կատարելու զինուորա ծիային ու զինուորա-սայլային պարտականութիւններ»:

—

Պետերբուրգ.—Պաշտօնական: Կայսերական Պալատի մինիստրի հեռագիրը. «Նոցին Մեծութիւններ Թագաւոր Կայսրը և Կայսրուհի Թագուհի Ալեքսանդրա Ֆէօդորօվնան Թագաժառանգ Արքայորդի և Մեծ Իշխան Ալեքսէյ Նիկօլայէվիչի և Օգոստափառ Դուստրների հետ սեպտ. 17 ին բարեհաճեցին Բէլօվէժից ժամանել Սպալա, ուր և բնակվելու են»:

—

Կօլէնհագէն.—Ռուսաց նաւատորմը մտաւ ծովը:

—

Բալմօրալ.—Սազօնովը և Գրէյը, վերջացնելով խորհրդակցութիւնները, մեկնեցին: Սազօնովը Անգլիայում կը մնայ մինչև եկող շաբթվայ կէսերը: Խորհրդակցութիւնների մասին հաղորդագրութիւն չը կայ:

—

Լօնդօն.—1912 թ. հոկտեմբերի վերջերին ուժեղացվելու է Միջերկրական ծովը: Մինչև 1913 թ. այնտեղ գտնվելու է երրորդ զօրաբանակը Միջերկրական ծովային ույժերի հրամանատարի դրօշակի տակ. 1913 թ. յուլիսին Անգլիան այնտեղ պահելու է 4 «դրէդնօուտ» յածանաւ և 4 ուրիշ ռազմանաւ:

—

Տուլօն.—«Պարիզ» զրահանաւը ծով մտցնելու առիթով ծովային մինիստրը իր ճառի մէջ մատնանշեց, որ Ֆրանսիական շահերը Միջերկրական ծովում աճել են, ուր և Ֆրանսիան ունի բաբեկամներ:

—

Մուկդէն.—Ուրգա մեկնեց Խարուինվան Դարխանխանը՝ համոզելու խուտուխտային հրաժարվել անկախութիւնից: Նրան խոստացված է 2 միլիոն լան:

Չինական տեղեկութիւնների համաձայն՝ խաղաղ բանակցութիւնները Ներքին Մոնղոլիայի հետ անաջող են ընթանում: Գիրինի և Ցիցիկարի նահանգների զօրքերը կենտրոնացած են սահմանում:

Մանջուրական մամուլը կատաղի արշաւանք է սկսել Ռուսաստանի դէմ, պահանջվում է լուծել մօնգօլական հարցը և Ռուսաստանի հետ հաշւեհարդար տեսնել զէնքով:

—

Խարբին.—Չինական զօրքերը շարունակում են հալածել մօնգօլական ջարդված զօրամասերին: Ամբողջ ճանապարհին չինացիք սպանում են մօնղօլներին:

—

Կալկաթա.—Մօլլա-Սաիդ-Աքբարը—1897 թ. ապստամբութեան պարագլուխներից մինը—գրգռում է աֆրիդեան ու այլ ցեղերին, որոնք ապրում են Հնդկաստանի հիւսիս-արևմտեան սահմանին մօտ, միանալու՝ խլամի թշնամիների դէմ միասին կռւելու համար: Ցիշեալ ցեղերը լաւ զինված են:

—

Բեռն.—Խաղաղութեան միջազգային կօնգրէսի նիստերը անցնում են մեծ դժգոհութեան մէջ: Բողոքեցին գերմանացիք նախագահի զեկուցման դէմ, որ նրանց անուանեց խաղաղութիւնը խախտողներ, իտալացիք՝ Տրիպօլիսի հարցի առիթով, անգլիացիք՝ յենվելով կօնգրէսի կօմպետէնտ չը լինելու վրա, որովհետև կօնգրէսը որոշեց պահանջել անգլիացիներից մաքրել Եգիպտոսը:

—

Ժընէվ.—Խաղաղութեան կօնգրէսը բանաձև ընդունեց օդային պատերազմի դէմ: Բեռնի բիւրօյի նախագահը երբ տրիպօլիսեան պատերազմում մասնակցող օդագնացներին անուանեց օդային աւազակներ, իտալացի պատգամաւորները եռանդուն բողոք յայտնեցին: Նիստերը փակվեցին.

Խաղաղութեան հետևեալ կօնգրէսը նշանակվեց Հաագայում 1913 թւին.

—

Բեռլին.—Բեռլինի և արուարձանների բնակիչները կանցլերին եռանդուն յուշագիր ներկայացրին կեանքի թանգութեան մասին: Յուշագրով պահանջվում է շտապով օգնութեան գալ:

—

Բարսէլօնա.—Դրութիւնը վատթարանում է: Նահանգապետը ամեն տեսակ համախմբում ու զէնք վաճառելն արգելեց:

Բարսէլօնայից դուրս եկած գնացքը Ֆրանսիայի սահմանների մօտ խորտակվեց. 3 հոգի սպանվել են, վիրաւորների թիւը մեծ է: Կարծիք կայ, թէ խորտակումը չարամտութեան արգասիք է:

—

Պերպինեան.—Կատալօնիայի 7 քաղաքներում ժողովրդական յուզմունքներ են:

—

Մադրիդ.—Երկաթուղային բանուորները յայտարարեցին ընդհանուր գործադուլ: Կառավարութիւնը զէնքի կոչեց այդ առիթով 25,000 պահեստի զինուորի:

—

Կօլէնհագէն.—Թագաւորը փոխ-ծովակալ Հեսսէնին շնորհեց Դաննէբրօգի մեծ խաչը:

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՇՈՒՐՋԸ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)
15, 16 և 17 սեպտեմբերի

Պետերբուրգ.—(Պաշտօնական): Պետ. Հեռ. Գործ. տեղեկացաւ, որ հօֆմէյստէր Սազօնովի և սըր Էդուարդ Գրէյի միջև տեղի ունեցած զրոյցների ժամանակ չէ քննվել և ոչ մի նոր քաղաքական համաձայնութիւն պարսկական գործերին վերաբերեալ. ոչ Ռուսաստանը և ոչ Անգլիան նուազագոյն մտադրութիւն կամ ցանկութիւն չունեն ձեռնարկել Պարսկաստանի բաժանման: Պարսկաստանից օտարազգի զօրքերին յետ կանչելը հնարաւոր դարձնելու նպատակով երկու մեծ պետութիւնները ուշադրութեամբ քննում են այն միջոցները, որոնցով նրանք կարող կը լինեն նպաստելու պարսկական կառավարութեան ամրապնդմանը, որպէսզի վերջինս ընդունակ լինի վերականգնելու կարգուկանոնը և ապահովելու առևտրի համար անհրաժեշտ անվտանգ դրութիւն: Ինչպէս Սազօնովը, այնպէս և Գրէյը միաբան ցանկութիւն յայտնեցին աշխատել յօգուտ

խաղաղութեան և ժամանակին բարո-յին գործողութիւնների, որոնք ուղղված կը լինին այդ նպատակին դիւ-լօմատիական ճանապարհով։

Թէհրան.—Կառավարութիւնը պա-տասխանել բանակցութիւններ և Փէտերբ-ների հնարքի պատասխանները, որ ընտ-րութիւնները մանր յաջորդաբար կը լինի 40 օր յետոյ։

Ուրմիա.—Պարսկական պօստը Նով-դուզ գիւղը ժամանակ կողոպտվեց։ Երկրորդ պօստը Նոյնպէս ենթարկվեց Աղի Աղայի քիւրդերի յարձակմանը, բայց առաւ զինւորները օգնութեան հասան։

Ուրմիա.—Բէյիմ-Աղայի և Պաշշիի միջև քիւրդերը կողոպտեցին մի կա-րաւան։ Ծաղկաշէնից 14 հոգի զօրքը Ուրմիա Ասլիստանի առևտրական կապը քիւրդերի մշտական յարձակումների պատճառով ընդհատվեց է։

ԹԻՒՐՔԻԱ ԵՒ ԻՏԱԼԻԱ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

15, 16 և 17 սեպտեմբերի

Սալոնիկ.—Երիտասարդ-Թիւրքերի գաղտնի կոմիտէն մի քանի շաբաթից կարևոր վճիռներ կայացրեց, այն է՝ ամեն միջոց գործ դնել Թիւրքիան փրկելու համար, որպիսի միջոց կոմիտէն համարում է հետևեալը՝ դաշն կապել Աւստրօ-Ունգարիայի և եռապետեան դաշնակցութեան հետ և տապալել ներկայ կառավարութիւնը. վերջին որոշումը իրագործելու միջոց պէտք է ծառայեն ալբանները, որոնց պահանջները յանգում են անգամ Աբդիւլ-Համիդին վերադարձնելու կէտին։ Երիտասարդ-Թիւրքերի պլանը օֆիցէրների շրջաններում ընդունվեց իբրև Թիւրքիան փրկելու միակ միջոց։ Առայժմ նրանց կողմն է ժանդարմական օֆիցէրների մեծամասնութիւնը, որոնք ձեռնարկել են աջողեցնելու երիտասարդ-Թիւրքերի յաղթութիւնը ընտրութիւններին։

Դեմարտինօ.—Բեշիր փաշան մնալու է Ուշիում երկու օր՝ բանակցութիւնները ղեկավարելու համար։ Նա մի ժամ խօսակցեց իտալացի պատգամաւորների հետ։

Հռոմ.—Զէնքի կանչվեցին 1890—1887 թ. թ. պահեստի զինւորները։

Հռոմ.—Զէնքի կանչվեցին արտիլերիստները, սապիորները, սանիտարները և ինտենդանտական ծառայողները 1887—1890 թ. թ. պահեստներից։

Հռոմ.—Երէկ Թիւրքերը յարձակվեցին իտալացիների վրա Միսրատի մօտերը։ Մի քանի ժամ տևող կռւից յետոյ իտալացիք կորցրին սպանված 3, վիրաւորվեցին 17 հոգի։

ԲԱԼԿԱՆԵԱՆ ԹԵՐԱԿՂԶՈՒՄ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

15, 16 և 17 սեպտեմբերի

Կ. Պօլիս.—Մեծ զօրախաղերի յետաձգման պատճառով վճռվեց կառաբել զօրաբանակային զօրախաղեր Ադրիանուպոլսի, Բաբաէսկի, Կըրկ-Քիլիսէի, Գիւմէլջինէի, Միտրովիցայի, Ուսկիւբի, Իշտիբի, Սէրասի, Էլբասանի և Դրամայի շրջաններում։

Բ. Դուռը խոստացաւ յունաց կառավարութեանը քննութիւն կատարել Սամոսի ջրերում յունական նաւը ռմբակոծելու մասին։

Ռուսաստանը բարեկամական առաջադրութիւն արաւ շուտով լիովին իրագործելու բարենորոգումները Մակեդոնիայում։

Չերնոգորցիք կրակ բացին թիւրք զինւորների վրա Սկիւտարի լճի մօտերը մի իջևանատեղում։ Երեք զինւոր սպանվեցին, 10-ը գերի ընկան։

Ադրիանուպօլիս.—Մի զօրագունդ անցաւ Կէպրիւլ Մօնաստիրից։

Ուսկիւբ.—Պահեստի գնդերին հրամայվեց պատրաստ լինել։ 11-րդ զօրաբանակը ուղարկվում է Միտրովիցա։

Սօֆիա։—Հրամայվեց պահեստի զինւորներին թոյլ չը տալ մեկնել արտասահման։

Սօֆիա.—Բօլգարական հեռագրական գործակալութիւնը հաղորդում է, որ վերջին երկու օրս ստացված յուզալի տեղեկութիւնների պատճառով (ուր թիւրքական մեծ թւով զօրքեր կենտրոնացած են Ադրիանուպօլսի շրջակայքում բօլգարական սահմանին կից) բօլգարական կառավարութիւնը ստիպված էր, ամեն տեսակ պատահականութիւնից պաշտպանված լինելու համար, այսօր յայտարարել զօրաժողով։

Բէլգրադ.—Պաշիչը «Политика» լրագրում խմբագրի մէջ ասում է. «Թիւրքահնակ սերբերի խաղաղ զարգացումը ապահովելու համար Սերբիան պէտք է պահանջէ նահանգների աւտոնոմիա Թիւրքիայի պատմական ու աշխարհագրական բաժանման սկզբունքի վրա ծայրայեղ դէպքում—անգամ ըստ վիլայէթների։ Աւտոնոմիան միայն կարող է ապահովել խաղաղութիւնը Բալկանեան թերակղզում։ Մեր պարտականութիւնն է ամեն միջոց ձեռք առնել այդ նպատակը իրագործելու»։

Թագաւորական հրամանով յայտարարվեց սերբիական զօրքի ընդհանուր զինաժողով։ Սկուպշչինան գումարվում է սեպտ. 20-ին։ Զինաժողովի հրամանը պատճառաբանված է Թիւրքիայի զօրքի զօրաժողովով։

Զօրաժողով յայտարարելուց մի քանի ժամ առաջ պաշտօնական «Սամօուպրավա» մատնանշում էր Թիւրքիայի անբարեկամական ու անկօրրեկտ վարմունքի վրա, որ արտայայտվեց ռազմամթերքների փոխադրութիւնը արգելելու, զօրախաղերը Ադրիանուպօլսից Հին-Սերբիա և Մակեդոնիա տեղափոխելու, ինչպէս նաև զօրաժողովի մէջ։ Պաշտօնական թերթն ասում է. «Սերբիան չի յապաղի անհրաժեշտ միջոցներ ձեռք առնել իր շահերի ու իր երկրի արժանապատւութիւնը ըստ արժանոյն պաշտպանելու համար։ Սերբիական կառավարութիւնը համոզված է, որ մեծ պետութիւնները արդարացիօրէն կը գնահատեն Սերբիայի դրութիւնը, որ ստեղծեց Թիւրքիան։ Կառավարութիւնը իր վրայից վերցնում է ամեն պատասխանատւութիւն հնարաւոր հետևանքների համար»։

Կ. Պօլիս.—Թիւրքիան վերջնականապէս արգելեց թոյլ տալ անցնել Սերբիա ռազմամթերք։ Սերբիական կառավարութիւնը հրամայել է Սալօնիկի հիւպատոսարանին անյապաղ շոգենաւի վրա բարձել բռնված զէնքերն ու ռազմամթերքը և ուղարկել կրկին Մարսէլ։ Վալին յայտնեց, որ առանց կառավարութեան թոյլտւութեան թոյլ չի տայ վերադարձնել։ Ռազմամթերքների արժէքը մի քանի միլիոն ֆրանկ է կազմում։

Քրիստոնեայ հայդուկային խմբերի թիւը Մակեդօնիայում ամեն օր աճում է։ Համարեա բոլոր զօրքերը զբաղված են նրանց հալածելով։ Բոլոր գիւղերը զօրախմբեր են ուղարկված։

Սկսվեցին բռնութիւններ քրիստոնեայ ազգաբնակութեան վրա զինւորների և հոսսախոմբաների կողմից։ Բուլղարք մինչ այստեղ ալբանացի ազգաբնակութեան կողքերն։ Մահմեդական ազգաբնակութիւնը աջակցում է զօրքերին քրիստոնեայ հայդուկային խմբերին հալածելիս և այդ պատրւակով կատարում է կողոպուտներ ու բռնութիւններ։

Հէնց այս բոպէիս պաշտօնական տեղեկութիւն ստացվեց, որ ալբանները դժգոհութիւն յայտնեցին ներկայ կառավարութիւնից։ Կոսօվօյի վալին փորձում է նրանց հանգստացնել։

Ուսկիւբ.—Զէնքի կանչվեցին Իշտիբի, Միտրօվիցայի և Ուսկիւբի զօրաբանակները։

Ուսկիւբ.—Երէկ այստեղից ուղարկված ռազմամթերքները բռնվել են Կումանովօյում։ Այսօր այստեղ բռնվեցին կրկին 20 վագօն ռազմամթերք, որ ուղարկված էր Սալօնիկից։

Բէլգրադ.—Կառավարական շրջաններում Թիւրքերի ձեռքով Ուսկիւբում և Կումանովօյում սերբիական ռազմամթերքներ բռնելը թողնում է ճնշող տպաւորութիւն, իբրև թշնամական վարմունք ընդդէմ Սերբիայի։

Սօֆիա.—Չը նայած Բ. Դրան վստահացումներին, Թիւրքական զօրախաղերը շարունակում են անհանգստացնել քաղաքական շրջաններին։ «Միր» լրագիրը ասում է, որ Եւրոպական Թիւրքիայի բոլոր զօրաբանակների զինաժողովը, որոնց կազմը ուժեղացված է Փոքր Ասիայի զօրքերով, հանդիսանում է անմտածված մարտահրաւէր։ Լրագիրը յոյս ունի, որ բօլգարական կառավարութիւնը հասկանում է այդ վարագուրված զօրաժողովի նշանակութիւնը և կարող կը լինի կատարել իր հայրենասիրական պարտականութիւնը առանց որևէ տատանման. չը նայած ծանր ժամանակներին՝ Բօլգարիան պէտք է պատրաստ լինի պաշտպանելու իրան ամեն տեսակ վտանգից։

Բէլգրադ.—Թիւրքերի զօրաժողովի լուրերը յուզում են մտքերը և տրամադրութիւնը ռազմական դարձնում։ Եթէ ճշգրվի, որ Բօլգարիան ևս զօրաժողով է կատարում, այն ժամանակ Սերբիան կը միանայ վերջինիս։

Լոնդոն.—Րէյտերը հաղորդում է. «Դրութիւնը Բալկանում գրաւում է դիպլօմատիական շրջանների ուշադրութիւնը։ Ընդհանուր տպաւորութիւնն այն է, որ թէև դրութիւնը ներկայանում է լուրջ, սակայն բարենպաստ ելքի յոյս տալիս է աշխան գալուստը, նաև այն հանգամանքը, որ մեծ պետութիւնները ամեն միջոց գործ են դնում—դրդելու բալկանեան պետութիւններին չափաւորութեան։ Այսօրվայ հեռագիրները ցոյց են տալիս, որ յոյն-թիւրքական յարաբերութիւնները լաւանում են։

Այսօր Սազօնովը խորհրդակցեց իտալական և թիւրքական դեսպանների և սերբիական հաւատարմատարի հետ։ Չորեքշաբթի օրը Սազօնովը կը մեկնէ Պարիզ, ուր կը մնայ մինչև շաբաթ։

Իտալական դեսպանը նախաճաշ տուեց ի պատիւ Սազօնովի։

Բէլֆաստ. — Կայացաւ հսկայական ցոյց հօմրուլի դէմ։

Բուխարէստ.—Ցորդ անձրևների պատճառով զօրքերի առաջումը Դօբրուջ զօրախաղերի՝ ընդհատվեց։

Համբուրգ.—Մինիստրների խորհրդի նիստում Պուանկարէն զեկուցեց Բալկանում տիրող դրութեան մասին, կարդաց Կ. Պօլսից, Սօֆիայից, Աթէնքից և Բէլգրադից ստացված վերջին հեռագիրները և հաղորդեց, որ մեծ պետութիւնները մտքերի փոխանակութիւն են ունենում խաղաղութիւնը պահպանելու օգտին։

Բերլին.—Բալկաններից ստացվող տեղեկութիւնները յուզում են ազգաբնակութիւնը։ Դիպլօմատիական շրջաններում տեղի է ունենում մտքերի արագ փոխանակութիւն։ Աննպաստ տպաւորութիւն թողեց այն, որ այս՝ առանց այն էլ ազմկալի՝ ժամանակ Լօնդօնում հրատարակվել է դեռ չը ստուգված հաղորդագրութիւն, իբր թէ Լեհական Թագաւորութեան մէջ ռուսաց զօրքերի զինակոչում է եղել։ Ընդհանուր առմամբ դրութիւնը չեն համարում անյուսալի։

Թունաց թագաւորը, որ գնում է Աթէնք, կանգ առաւ մի քանի ժամով Բերլինում և երեկ, ժամը 8-ին մեկնեց Վիէննա։ Շքախմբի անձինք բացատրում են Կօպէնհագէնից անսպասելի մեկնելը Բալկաններում տիրող յուզալի դրութեամբ։

Սազօնովը Բերլինում սպասվում է երկուշաբթի օրվանից ոչ շուտ։

Վիէննա.—Պարիզի բօլգարական դեսպան Ստանչովը «Նէյէ Ֆրէյէ-Պրէսսէի» աշխատակցի հետ խօսելիս վկայեց, որ մեծ պետութիւնները երբէք չեն օգտվել բերլինեան դաշնագրի 23-րդ յօդուածից յենվելով status quo-ն պահպանելու վրա. սակայն բացի աշխարհագրականից գոյութիւն ունի նաև մօրալ status quo թիւրքական նահանգներում, այսինքն սպանութիւններ, կողոպուտներ, աւազակութիւններ, հրդեհումներ. պէտք է արդեօք պահպանել այդ status quo-ն ևս։ Բալկանում խաղաղութիւնը հնարաւոր է յոկ 23-րդ յօդուածի իրագործմամբ։

Վիէննա.—Աւստրիական պատգամաւորութիւն։ Կրամարժը Թիւրքիայի սահմանադրական վերածնութիւնը գտնում է անհնարին. Թիւրքերը կամ նուաճողներ կը մնան, կամ թէ կանհետանան. Բօլգարիան, Սերբիան և Յունաստանը ժողովրդի բնական տրամադրութեամբ կը տարվեն պատերազմով, եթէ ալբանները իշխող դառնան քրիստոնեաների վրա։ Աւսպտադիմականների ապակենտրոնացման խոստմանը ոչ ոք չէ հաւատում։ Անմիջապէս անհրաժեշտ է իրականացնել Բերլինի դաշնագիրը։ Քրիստոնեայ ժողովուրդներին կառավարելու գործը չէ կարելի յանձնել ոչ թիւրքերին, ոչ ալբաններին։ Անհրաժեշտ է կատաստրոֆայից խուսափելու համար մտցնել նահանգների վարչական աւտօնօմիա թիւրքական գերիշխանութեան ներքոյ։ Ոչ մի բօլգարական կամ սերբիական գաւառ չը պէտք է միանայ Ալբանիային, որպէսզի քրիստոնեաները չընկնեն մահմեդական - ալբանների իշխանութեան տակ։ Մակեդօնիայի և Ալբանիայի աւտօնօմիան մանր վարչական շրջանների բաժանելու հետ (այս ինքնին լաւագոյն լուծումն է, այլապէս պատերազմ կը ծագէ) վտանգաւոր է նրանով, որ բօլգարները, սերբերը և յոյները երբ մի անգամ յաղթեն Թիւրքիային, չեն բաւականանայ աւտօնօմիայով։ Ռումինիայի միջամտութիւնը առաջ կը բերէ բալկանեան քրիստոնեաների ատելութիւնը. այդ ատելութիւնը կուղղվի Աւստրիայի դէմ, որին համարում են կանգնած Ռումինիայի թիկունքի ետևում։ Աւստրիայի միջամտութեան դէպքում կը միջամտէ նաև Ռուսաստանը, նրանից յետոյ մնացած մեծ պետութիւնները։ Եթէ Աւստրիան յիբաւի ոչինչ չէ որոնում Բալկանում, այն դէպքում դիւրին կը լինի չէզոքացնել բալկանեան պատերազմը, թոյլ տալ բալկանեան պետութիւններին բաժանել որսը։ Ռուսաստանը յամենայն դէպս խաղաղութիւն է կամենում։ Ճիշդ է, ռուսական զօրքը արդէն վերակազմված է, պետական ֆինանսները փայլուն վիճակի մէջ են, սակայն Ռուսաստանը ցանկանում է աւարտել տընտեսական էվօլիւցիան, գործադրել ագրարային բարենորոգութիւն, նոր աղբիւրներ գտնել գինու մենավաճառութեան մէջ։ Ռուսաստանը կը ցանկանայ խաղաղութիւն, եթէ նոյնիսկ աւստրօ-ռուսական յարաբերութիւնները մնան սառը։ Բայց և այնպէս Ռուսաստանը անհրաժեշտութիւնից դրդված կը միջամտէ միջադէպին, եթէ միջամտէ Աւստրիան։ Ռուսաստանը ոչինչ չէ կարող մտցնել Բալկանում, բայց նա չէ կարող թոյլ տալ, որպէսզի Աւստրիան մտցնէ դարձեալ որևէ բան, նաև Իտալիան։ Եթէ Մակեդօնիային և Ալբանիային աւտօնօմիա տալը չաջողվի, այն ժամանակ հարկ չը կայ միջամտել բալկանեան պատերազմին։ Բալկանների բաժանումը միակ ելքն է բարի յարաբերութիւններ սահմանելու Ռուսաստանի և հարաւ սլաւօնական աշխարհի հետ։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑ

Մեծ պետութիւնները հաւաքական նօտա ներկայացրին Բ. Դրանը, մատնանշելով թէ անհրաժեշտ է կարգ ու կանօն մացնել Հայաստանում։

Քիւրդերի վայրագութիւնները Մուշի և Վանի շրջանում շարունակվում են։ Իշխանութիւնը չը լսել ու կոյր է ձևանում։ Անհրաժեշտ է անմիջական միջամտութիւն։

Քիւրդերը պաշարել են Բեսօվան հայկական գիւղը։ Հրացանաձգութիւն է։

Եւրոպական և Ռուսաստանի բոլոր լուրջ թերթերն ամեն օր տպում են նկարագրութիւններ այն գազանութիւնների մասին, որ գործում են քիւրդական հրոսակախմբերը անզէն թիւրքահայ ազգաբնակութեան վերաբերութեամբ։

Սուլթանը Արևելեան-Անատոլիայի վիլայէթների նոր վալիներին ընդունելու ժամանակ դիմեց նրանց մի ճառով, որի մէջ նա ասաց. «Սահմանադրութիւնը վերականգնելուց յետոյ ես կարծում էի, թէ երկրի մէջ կը թագաւորէ արդարութիւն և հաւասարութիւն։ Սակայն պաշտօնեաները տարվեցին զանազան քաղաքական հասանքներով, և ազգաբնակութեան դրութիւնը չը փոխվեց։ Ես ցանկանում եմ, որպէսզի բոլոր իմ հպատակները, առանց ազգի ու կրօնի խտրութեան, վայելեն համահաւասար իրաւունքներ»։

ՄԻՏԻՆԳՆԵՐԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՎՈՒՄ ԵՆ

(Հեռագիր «Բիւզանդիոնի» խմբագրութեան)

Շաբին-Կարահիսար, 2 սեպտ.

Օսմանցիութեան ամենէն հաւատարիմ տարրն և սահմանադրութեան ամենէն անկեղծ պաշտպանն եղող Վանայ և Բաղէշի հայութեան դէմ՝ իրենց այպանելի շահուն համար գործուած ոճիրներու հեղինակներուն վայրագ արարքները կարդացինք այս շաբթու հասած թերթերուն մէջ։ Այս պատճառաւ յուզման մատնուած Շաբին-Կարահիսարի հայութիւնը կը խնդրէ դահլիճէն պաշտօնանկութիւնը ներքին գործոց մինիստր Դանիշ բէյի, որուն յանձնուած է մեր նուիրական հայրենիքին անդորրութեան հսկելու գործը, բայց իր այս պաշտօնին բարւոք կիրառութեան հոգ չի տանիր։ Կը խնդրենք նաև ոճրագործներուն նկատմամբ օրինական խիստ հետապնդութիւն և մահու պատիժի գործադրութեամբ օր առաջ այս ոճիրներուն վերջ տրուելը։ Հակառակ պարագային, պէտք է պատրիարքարանի և առաջնորդարաններու բանալիները կառավարութեան յանձնուին և երեսփոխանական ընտրութեանց չմասնակցին բոլոր հայերը։

Ի դիմաց բոլոր Շաբին-Կարահիսարի հայութեան, գաւառական ժողովոյ ատենապետներ՝ Օտապաշեան, Ռ. Պուռնազեան

(Հեռագիր «Բիւզանդիոնի» խմբագրութեան)

Բաբերդ, 6 սեպտ.

Համամիտ ենք երեսփոխանական ընդհանուր ժողովին բողոքներուն, ի մասին Վանայ և Բաղէշի դէպքերուն։ Կը խնդրենք պատժուիլը ոճրագործներուն, որոնց ձերբակալութիւնը կը գլաղեցնէ կառավարութիւնը։

Ցանուն քաղ. ժողովին

Աւաջն. փոխանորդ՝ Գէորգ քահանայ

Ադաբազար, 1 սեպտ.

Վասպուրականի ալան-թալանին և սպանութիւններուն առթիւ բողոքելու համար փութով ազգ. ժողովին գումարումը կը պահանջենք։

Վանեցիներու կողմէ՝ Միսաք, Գրիգոր

Ամառնային Կ. Պօլսի հայոց պատրիարքարանին ուղղված մի հեռագիր խստիւ բողոքում է ներքին գործերի մինիստր Դանիշ բէյի վերջին յայտարարութիւնների դէմ և խնդրում է պատրիարքին շարունակել իր բողոքներն ու պահանջումները Բ. Դրան մօտ։

ՀԱՅԱԲՆԱԿ ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒՆ ՎԻՃԱԿԸ

Խառն ժողովին սեպտ. 5-ի նիստին մէջ խորհրդակցութիւններ տեղի ունեցան դարձեալ հայաբնակ նահանգներու վիճակին նկատմամբ, և Մուշի ու Բաղէշի հեռագիրները նկատողութեան առնուելով՝ դիտուեցաւ, որ կառավարութեան գլխաւորաբար այս երկու նահանգներուն մէջ գործադրութեան ձեռնարկած բարենորոգումներն արդիւնք տալու համար պէտք է սպասել երկու կուսակալներուն իրենց պաշտօնավայրը հասնելուն. հետևաբար՝ պիտի խնդրուի կառավարութենէն, որպէսզի անոնք օր առաջ ճամբայ ելլեն և մինչև անոնց ժամանումը զինուորական իշխանութիւնը հսկէ ոևէ դէպքի տեղի չտալու համար։ Միւս կողմէ՝ դիտուեցաւ, որ կառավարութիւնը պաշտօնական հրատարակութիւններ կընէ թիւրք թերթերուն մէջ, որոնք կը միտին հերքել Վանայ և Բաղէշի առաջնորդներուն պատրիարքարան հաղորդած տեղեկութիւնները, նոյն իսկ ոճիրներուն նկատմամբ. և որովհետև այս տեղեկութեանց աղբիւրը պատրիարքարանն է, որ հիմնուելով իր առաջնորդներէն հասած լուրերուն վրայ՝ զուտ իրողութիւնները երևան կը հանէ, որոշեց կառավարութեան թակրիր մը գրել և անգամ մըն ալ հաւաստելով, թէ իր տեղեկութիւնները հիմնուած են շատ վստահելի աղբիւրներու վրայ, կուսակալներուն կողմէ տրուած հերքումներուն անճիշդ ըլլալը պարզել։ Տրուելիք այս թակրիրին մէջ այս անգամ միմիայն հեռագիրներու պարունակութեան վրայ պիտի չխօսուի, այլ և անոնց իբրև լրացուցիչ հասած վերջին նամակներն ալ պիտի ամփոփուին, որպէս զի կառավարութիւնն աւելի համոզուի գոյացնէ թէ պատրիարքարանին տեղեկութիւններն անհիմն կամ նպատակաւոր չեն, այլ ընդհակառակն իրաց վիճակն է, որ ներկայացուած է իր բովանդակ ճշդութեամբը։

Մինիստրներու խորհուրդը սեպտ. 5-ին վերջապէս լրացուց իր աշխատութիւնը, հայաբնակ նահանգներուն վրայ, ընդունելով մինիստրական յանձնաժողովին տեղեկագիրը գրեթէ նոյնութեամբ, և նորընտիր կուսակալներուն հետ ալ խորհրդակցելով բերանացի ընդարձակ իրաւասութիւն տուաւ անոնց իրենց հարկ դատած միջոցները գործադրելու, պաշտօնեաները փոխելու և հողային խնդրոյն կարգադրութեան համար կազմելու յանձնաժողովները վստահելի տարրերէ՝ ծրագրին մէջ սահմանուած կերպով։ Ասկէ զատ՝ մինիստրներու խորհուրդը տեղական յանձնաժողովներու գործերը քննելու համար Պոլիսէն յատուկ քննիչ մարմին մը ղրկելու սկզբունքն ալ ընդունեց, բայց անմիջական համարեց տեղական մարմիններու կամքութիւնը, որպէս զի անմիջական գործի ձեռնարկեն, և ընդունեց այս մասին ներքին գործոց մինիստրի առաջարկները։ Մինիստրներու խորհուրդին այս որոշումներն այսօր կայսեր ներկայացուելէ և վաւերացուելէ յետոյ գրաւորապէս պիտի յանձնուին նորընտիր կուսակալներուն, որոնց բերանացի պէտք եղած զեկուցումն եղաւ արդէն երէկ ու շաբաթ օր պիտի մեկնին Պոլիսէն իրենց պաշտօնավայրը։ Մինիստրներուն խորհուրդն ընդունելով արտաքին և ներքին գործոց մինիստրներուն ծրագրած առաջարկները՝ կարևոր քայլ մը առաւ, բայց թող ներուի որ ազգն անոնց գործադրութիւնը տեսնելէ յետոյ միայն իր ամբողջական գոհունակութիւնը յայտնէ, որովհետև Բ. Դռնէն մինչև Վան և Բաղէշ ու Խարբերդի ճամբան շատ երկար է և գուցէ այս հեռաւորութեան մէջ մոլորումներ ըլլան ապիկար և գէշ պաշտօնէութեան երեսէն, որոնք պաշտօնի վրայ պահելով հիմնական բարեկարգութիւն կարելի չէ։ Մինիստրներու խորհուրդին այս կարգադրութիւնները պիտի գործադրուին ոչ միայն Վանայ, Բաղէշի և Խարբերդի, այլև Տիգրանակերտի ու Կարնոյ նահանգներուն մէջ։

Մինիստրներու խորհուրդն որոշած է նաև որ Անատոլուի բարեկարգութիւնը կատարուի. Ռումելիի համար ընդունուած բարեկարգական սկզբունքներուն համեմատ, որոշելով որ հայաբնակ նահանգներու կուսակալները հոգ տանին նաև ամեն բանէ առաջ համերաշխութիւն յառաջ բերելու հայ և քիւրդ տարրերուն միջև։ Մինիստրներու խորհրդոյ հողային խնդրոյն կարգադրութեան համար առ այժմ յատկացուցած վարկը 100,000 ոսկի է՝ բաժնուած 5 նահանգներու, իւրաքանչիւրին համար 20 հազարական ոսկի։ («Բիւզանդիոն»)

ՀԱՅԱԲՆԱԿ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ՀՈՂԱՅԻՆ ՀԱՐՑԸ

(«Թանդիմաթ» թիւրք թերթի յօդուածը «Արևելեան նահանգներու մէջ երկար ատեն ապրող անձ մը» ստորագրութեամբ)

Խիստ կարևոր է անյապաղ լուծել Անատոլուի հողային հարցը, որ ժամանակէ մը ի վեր կը զբաղեցնէ նաև կեդր. կառավարութիւնը։ Երկար պիտի ըլլայ բացատրել

թէ այս խնդիրը ինչ ազդեցութիւն առաջ պիտի բերէ կառավարութեան քաղաքականութեան և վարչութեան վրայ։ Ես միայն ընդհանուր ձեւին վրայ կուզեմ քանի մը խորհրդածութիւն ընել։ Անհամաձայնութիւնը ոմանց կարծածին պէս ընկերվարական գաղափարին Անատոլուի մէջ մուտ գտած ըլլալուն արդիւնքը չէ, որովհետեւ տարակոյս չկայ որ այդ գաղափարը տակաւին շատ հեռու է մեր միջավայրէն։ Այս անհամաձայնութիւնը թերեւս արդիւնք է հին ռէժիմի ատեն իր իրաւունքը պաշտպանելու անկարող եղած հէք ժողովուրդին յեղափոխութենէն ետք ձեռք բերած ազատութեանը։ Հին ատեն, կառավարութեան գլուխ գտնուողները—մանաւանդ Անատոլուի մէջ—նախորդ ռէժիմէն օգուտ քաղելու տրամադիր ըլլալով, անգութ կառավարութեան մը լուծին տակ հեծող գիւղացիներէն որուն ձեռքը որ շահաբեր հող մը տեսած են, իբր զինուոր փախցուցած, բռնութիւն, կոմիտէջիութիւն, ֆէդայիութիւն ըրած ամբաստանելով վախցուցած և ստիպած են խեղճերը որ օտար երկիր փախչին և կամ զիրենք պաշտպանելու խոստումով՝ յաջողած են անոնց հողերը իրենց սեփականեցնել։ Այս կերպով ժողովուրդին հողերը աստիճանաբար անցած են միւթէգալիբներու ձեռքը։ Յետոյ, երբ սահմանադրութիւն հռչակուեցաւ, զրկեալ գիւղա- [illegible]

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՑՈՒՑԱԿ «ՄՇԱԿԻ» ՖՈՆԴԻ

[illegible]

Գ. Մ. ՊԱՎԼՈՎԻ ՅՈԲԵԼԵԱՆԸ

[illegible]

միշտ կանոնաւորապէս և անաչառապէս ցոլացրել է ընթացիկ կեանքի երեւոյթները և փաստերը, լայն կերպով տեղեկացրել է ազգաբնակութիւնը Թիֆլիսի քաղաքային ինքնավարութեան գործերի իսկական ընթացքի հետ, միշտ ներշնչել է ինձ յարգանքի և համակրութեան զգացումն դէպի ձեզ»։

Երեկոյեան յոբելեարը հրաւիրվեց պալատ Փոխարքայի մօտ, որ շնորհաւորելով Պավլովին՝ մաղթեց նրան այսուհետեւ էլ երկարամեայ բեղմնաւոր գործունէութիւն։ Ապա Փոխարքան նուիրեց յոբելեարին իբրև յիշատակ մի թանգագին, շքեղ արծաթէ բաժակ հետեւեալ արձանագրութեամբ. «Նորին Կայսերական Մեծութիւն Կովկասի Փոխարքայ Կոմս Վօրօնցօվ-Դաշկովից՝ Գ. Մ. Պավլովին՝ նրա 25-ամեայ գրական գործունէութեան յոբելեանի օրը, 16 սեպտ. 1912 թ., Թիֆլիս»։

Հոկտեմբերի սկիզբներին կը կայանայ ընկերական ճաշ ի պատիւ յոբելեարի։

Մխիթարական է, որ մամուլի ազնիւ և շիտակ գործիչները արժանանում են մեծարանքի և գնահատութեան։

ՊԷՏՔ Է ՅԵՏԱՁԳԵԼ

Շատ տեղերից դիմում են մեզ հարցմունքով՝ պէտք է յետաձգել հոկտ. 13-ի յոբելեանը թէ ոչ։ Մենք արդէն յայտնել [illegible]

Հ. Ա.

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

[illegible]

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

[illegible]

լիսում սկսվելու են այն առանձին մասնաժողովի նիստերը, որ պաշտօն ունի քննելու Անդրկովկասի գիւղացիների հողային բարեկարգութեան վերաբերող հերթական խնդիրները։

◆ Մայրաքաղաքի լրագիրներում լուր է տրված, թէ Թիֆլիսի համալսարանի հարցը վճռվել է դրականապէս և որ առաջարկված է բաց բանալ առայժմ լեզուաբանական ֆակուլտէտ։ Ներքին գործերի մինիստրութիւնը հարց է յարուցել թոյլ չը տալու բնաւ հրէայ ուսանողներին։ Այս տեղեկութիւնը, «Баку»-ի թղթակցի ասելով, տարակուսանք է առաջ բերում, քանի որ արդէն վճռված է բանալ առաջին հերթին պոլիտեխնիկում։

◆ Մայրաքաղաքների բոլոր թերթերը հաստատում են Թիֆլիսի համալսարանի թոյլտւութեան տեղեկութիւնը։ Մինիստրների խորհրդի նիստում Կովկասի Փոխարքան երկիւղ է յայտնել, թէ մի գուցէ համալսարանի համար սկզբում պրոֆեսորների պակասութիւն զգացվի, բայց Կոմսի այդ երկիւղը ներկայ եղողները փարատել են։ Ներքին գործերի մինիստրը կտրականապէս խօսել է հրէայ ուսանողներին Թիֆլիսի համալսարանում ընդունելու դէմ։

◆ Թիֆլիսումն է ներկայումս երկրագործութեան գլխաւոր վարչութեան պաշտօնեայ Ա. Կնիզէն, որ ուղարկված է ծանօթանալու համար բամբակագործութեան դրութեան հետ Երեւանի և Գանձակի նահանգներում։ Իր յանձնարարութիւնը յիշեալ նահանգներում աւարտելուց յետոյ, Կնիզէն կը գայ դարձեալ Թիֆլիս ամսիս վերջերին՝ բամբակագործների համագումարին մասնակցելու համար։

◆ Շաբաթ, սեպտ. 15-ին, կայացաւ 1-ին և 2-րդ կարգի վաճառականների ժողովը Ա. Միլեանի նախագահութեամբ ծառայողների նորմալ հանգստեան կանոնները վերաքննելու համար։ Ժողովը որոշեց խնդրել քաղ. դումային փոխել 10-րդ յօդուածը այն մասով, որ խանութները փոխանակ երեկ. ժամը 7-ի՝ փակվեն ժամը 8-ին։ Նոյնպէս որոշեց խնդրել փոխել 20-րդ յօդուածը, որպէսզի խանութները տօների նախընթաց և շաբաթ օրերը փակվեն ոչ թէ երեկ. ժ. 5-ին, այլ գոնէ ժամը 8-ին, իսկ կօնդիտերները, սրճարաններն ու թէյատները առևտուր անեն տօն և կիրակի օրերը առ. ժ. 7-ից մինչև երեկ. ժամը 7-ը։

◆ Հոկտեմբերի 18—22-ը «Կրուժոկի» շէնութեան մէջ կը բացվի թռչնապահութեան ցուցահանդէս։

◆ 3-րդ Պետական Դումայի անդամ Տիմօշկինը նշանակվում է գաւառապետ։

◆ Թիֆլիսի քաղ. վարչութեան առաջարկութեամբ Նաւթլուղում 50 դեսեատին հողաբաժին յատկացվեց ու ցանկապատվեց ապագայ պոլիտեխնիկումի համար։

◆ Մօտիկ ապագայում Հասարակական կլուբում կը կարդացվեն հետեւեալ ռեֆերատները. շաբաթ, սեպտ. 22-ին, իշխ. Գ. Մ. Թումանեանը կը կարդայ «Վերջին տարիների մեր օրէնսդրութիւնը» (3-րդ Պետական Դումայի գործունէութիւնը)։ Հետեւեալ շաբաթ օրը, սեպտ. 29-ին, Ա. Մդիվանին կը կարդայ «Պարլամենտից դուրս կատարվող գործունէութիւնը Անգլիայում»։

◆ Թիֆլիս եկան ճապօնական դեսպան Մօտօնօն և գեներալ-հիւպատոս Կօնակօնին։ Երկուսն էլ հիացած են Կովկասի բնական գեղեցկութիւնից։

◆ Հաստատ աղբիւրից տեղեկացնում են մեզ, թէ մի տարի առաջ Տիրասպոլի լատին հոգեւոր իշխանութեան գործակցութեամբ Թէօդօսիայի (Ղրիմ) հայ կաթոլիկների վերափոխման եկեղեցին, որ տեղացի լատինածէսների կողմից յափշտակված էր, հայ կաթոլիկների առաջն. կառավարիչ Ս. վ. Տէր-Աբրահամեանի եռանդուն բողոքի հիման վրա, և Թէօդօսիացի հայ, ֆրանսիացի և իտալացի կաթոլիկ ժողովրդին ու աթոռակալաց և ժողովրդապետ հ. Տիմոթէոս Տէր-Կիւլեան վարդապետի ջանքերով, ներքին գործերի մինիստրի որոշ դրաւոր վճռով այս օրերս վերադարձվում է կրկին Թէօդօսիացի հայ կաթոլիկներին, որոնց և պատկանում էր արդէն 1787-ից ի վեր, քանի որ ընծայել էր այդ եկեղեցին հայ կաթոլիկներին Եկատերինա II կայսրուհին իր Թէօդօսիա գալու ժամանակ։

◆ Կ. Հ. Հրատ. Ընկ. մեզ ուղարկած մի նամակից տեղեկանում ենք, որ նոյն Ընկ. խմբագրական մասնաժողովի նախագահ Գիւտ ա. ք. Աղանեանն այս ամառ շրջագայել է Հիւսիսային Կովկաս և Պեատիգորսկում, Եկատերինօդարում ու Արմաւիրում կազմել յիշեալ Ընկերութեան տեղական ճիւղեր։ Բացի դրանից հ. Աղանեան Կիսլովօդսկում, Արմաւիրում ու Ռոստովում Դ./Վ. գրել է 15 հոգու՝ յիշեալ Ընկերութեան մշտական անդամ։ Նոյնպէս տարեկան անդամ են գրվել 268 հոգի զանազան տեղերում։ Տէր-հայրը ստացել է անդամագրվողներից և այլ նուէրներ յօգուտ Ընկերութեան ընդամէնը 2125 ռ.։

◆ Կովկասեան ուսումնարանական շրջանի հոգաբարձուի կարգադրութեամբ աշակերտներին արգելվում է հանգստանալու համար նստել Գօլովինսկի և Միխայլովսկի պրօսպէկտներում շինված նստարանների վրա։

◆ Աւարտման մօտ է Զուբալովների հաշւով կառուցվող երեխաների հիւանդանոցը։

◆ Թիֆլիսում, չը տեսնված տաք օրերից յետոյ, սեպտ. 18-ից եղանակը անակնկալ ցրտեց և սկսեց գալ անձրև։

◆ Մինչ վերջերս ամենահաւանական թեկնածու Բագուի քաղաքագլխի պաշտօնի համար ընդունվեց Թիֆլիսի հողային բանկի վերատեսուչ Պավլովը, անսպասելի կերպով, ինչպէս «Р. Вѣд.»-ն է գրում, յիշեալ պաշտօնի համար տուին Բագուի նախկին քաղաքագլուխ յայտնի հասարակական գործիչ Ա. Ի. Նովիկօվի անունը, որ, լուրերի համաձայն, դէմ չէ իր թեկնածութիւնը դնելուն։

◆ «Н. Вр.»-ի մէջ տպված է ի պաշտպանութիւն Հ. Զ. Ա. Թաղիեվի մի յօդուած «Բէկ» ստորագրութեամբ։ Յօդուածագրի ասելով, հրէական և հայկական մամուլը իբր թէ յարձակողական յօդուածներ է տպում Թաղիեվի դէմ, որովհետև նա ռուսական հայրենասէր է, ծառայում է ռուս գործին։

◆ Բագուից մեզ հեռագրում են, որ սեպտեմբերի 16-ին Միլօվ-Թայիրօվ պրոմիսլայում սկսել է խփել նաւթի մի ֆօնտան, որ օրական 100,000 պուդ նաւթ է արտավիժում։

◆ Այսօր Արքունական թատրոնում երկրորդ անգամ կը տրվի «Դեմոն» օպերան։

◆ Այսօր Ժողովրդական Տանը հայ սիրողների խումբը կը ներկայացնէ «Քրիստինէ» պիէսը։

◆ Կ. Հ. Բ. Ընկ. խորհուրդը խնդրում է մեզ տպել, որ ինքն շնորհակալութեամբ ստացել է յօգուտ ընկ. ձրի և էժանագին աշակերտական ճաշարանի հետեւեալ նուիրատւութիւնները. 1) եղբ. Պապայեաններից՝ քելէխի փոխարէն, ի յիշատակ իրանց հանգուցեալ մօր Օվաննա Պապայեանի 25 ռ., 2) Հայրապետ Տէր-Պօղոսեանից՝ պսակի փոխարէն, ի յիշատակ իր ընկերոջ Թադէոսի հանգուցեալ մօր՝ Ովաննա Պապայեանի 10 ռ., 3) տիկին Աննա Կօնեանից՝ ի յիշատակ իր հանգուցեալ քրոջ Մակա Յարութիւնեանի 10 ռուբլի։

ՊԵՏԱԿԱՆ ԴՈՒՄԱՅԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ՇՈՒՐՋԸ

◆ Թիֆլիսից «Р. Утро»-ին հեռագրով յայտնում են, թէ հայերի կողմից Պետական Դումայի անդամութեան համար առաջարկվում է «Մշակի» խմբագիր Ալ. Քալանթար։

◆ Բագուի աջակողմեանների թեկնածու երդ.-հաւատարմատար Բըկօվը հրաժարվեց իր թեկնածութիւնը դնել։

◆ Բագուի մահմեդականները պաշտպանում են 3-րդ Դումայի անդամ Խասմամեդովի թեկնածութիւնը։

◆ Թիֆլիսի նացիօնալիստները 2000 ռ. ստացան նացիօնալիստների Պետերբուրգի ակումբից ընտրութիւնների առիթով ծախսելու համար։

◆ Ինչպէս հեռագրում են «Р. У.»-ին, Բագւում սահմ.-ռամկավարների և ձախակողմեանների բլօկը չէ աջողվել։ Սահմ.-ռամկավարները անկախ առաջ են մղում երդ.-հաւատարմ. Պապաջանեանի թեկնածութիւնը։

◆ Քիշինեվում նահանգական վարչութիւնը որոշեց ցուցակ մտցնել նորից Պուրիշկեվիչի անունը, որ հանված էր առաջ։

◆ Մոսկվայում և Պետերբուրգում ժող. ազատութեան կուսակցութիւնը սկսել է ուժեղ նախընտրական պայքար։

◆ Հոկտեմբերեան կուսակցութիւնը երկիւղ կրելով ռուս հոգեւորականութեան եռանդուն գործունէութիւնից, որոշել է պատգամաւորութիւն ուղարկել ներքին գործերի մինիստրի մօտ, խնդրելու չափաւորել հոգեւորականութեան քայլերը։

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ԻՒ. ԱՅԽԵՆՎԱԼԴԻ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ

Սեպտ. 15-ին Վրաց Ազնուակ. թատրոնում տեղի ունեցաւ Այխենվալդի դասախօսութիւնը ռուս յայտնի գրող Անտոն Չեխովի մասին։ Դասախօսը փորձեց տալ Չեխովի գրական գործունէութեան բնոյթագիրը։ Ամենից առաջ նա կանգ առաւ Չեխովի ստեղծագործական տաղանդի բնոյթի վրա. շեշտեց, որ նրա ստեղծագործութիւնները գրեթէ ամբողջովին հիւսված են խորին թախիծի և ծանր տրամութեան հիւսերով։ Բայց Չեխովը այդպէս չէ սկսել իր գրական գործունէութիւնը. նա հրապարակ է եկել կատակներով ու երգիծանքով. նա գրել է սկզբում մանր-մունր էսկիզներ, որոնց բոլորն էլ զետեղելիս է եղել երգիծաբանական թերթերում։ Սակայն դա մի կարճ շրջան է եղել, երբ նա տակաւին կեանքի վրա մակերեւոյթօրէն է նայելիս եղել։

Շուտով է անցել այդ շրջանը. Չեխովը իր խորաթափանց հայեացքը ուղղել է կեանքի խորքերը, որտեղ իր երգիծական պրիզմայից տեսել է մարդկային ժամանակակից կեանքի ամբողջ ողբերգութիւնը։

Կեանքի այդ ծիծաղելի, ծաղրելի երեւոյթները հանդէս են գալիս, իրանց խորքում թագցրած լինելով երեւոյթի ամբողջ տրագիզմը։ Եւ Չեխովի երգիծանքը՝ դա մի ամբողջ դրամա է, դա այն երկարատև ծիծաղն է, որի խորքում թագնված է դառնագին լացը, արցունքի հեղեղը... Չեխովը սկսեց ծիծաղով, ծիծաղի զօրեղ թափով բայց վերջացրեց ողբով, թախիծի նոյնքան զօրեղ թափով։ Նրա գրուածքների նիւթը կազմում էր քաղաքային կեանքը, գաւառական քաղաքը։ Ռուսական գաւառական քաղաքի միալար, միապաղաղ միջավայրից էր վերցնում նա իր հերոսներին։ Տխուր, գորշ կեանքը համապատասխան էլ տիպեր էր տալիս Չեխովին. գորշ էր իրականութիւնը, որի մէջ խորասուզվել էր Չեխովը. այդ իրականութեան մութ կողմերի երգիչն էր նա. համապատասխան հոգեկան տրամադրութեամբ էլ համակվեց նա ինքը և վերջացրեց այնպէս, ինչպէս վերջացրել էր մի այլ ռուսական գրող՝ Գօգոլը։ Նոյն երգիծանքով, նոյն ծաղրով էր սկսել ռուսական գաւառական գորշ քաղաքի երգիչ Գօգոլը իր գրական գործունէութիւնը, բայց և նոյն թախիծով, նոյն վշտոտ տրամադրութեամբ համակվել էր այդ մեծ ռէալիստ գրողը իր կեանքի արեւմուտքում։ Այդ տեսակէտից Չեխովը Գօգոլի անմիջական յաջորդն է, շարունակողը։ Չեխովի քաղաքը՝ դա Գօգոլի քաղաքի շարունակութիւնն է, բայց, ի հարկէ, տարբեր հանգամանքներում, կեանքի տարբեր պայմաններում։ Գօգոլի քաղաքը՝ դա ճորտատիրական Ռուսաստանն էր, որտեղ «մեռած հոգիների» վաճառքը իր կատարելութեան վերջին աստիճանին էր հասել։ Չեխովի քաղաքը՝ դա 80-ական թւականների «աւելորդ մարդկանց» միջավայրն էր, որոնց իսկապէս՝ իբրև ծանր մղձաւանջ՝ ճնշում էր, խեղդում նոյն էպօխայի քաղաքական և հասարակական ռէակցիան։

Այս վերջին կէտի հետ Այխենվալդը համաձայն չէր, ըստ որում և չը խօսեց նրա մասին. և համաձայն էլ լինել չէր կարող, քանի որ նա գեղարուեստական գրուածքը վերլուծելիս չէր փորձում գրուածքի սօցիօլոգիական արժէքը բնորոշել։ Այխենվալդը հաւատացած է, որ գրողը կարող է գեղարուեստական տիպեր տալ, առանց սակայն ի նկատի ունենալու այն միջավայրը, որի ազդեցութիւնը նկատելի է ամեն մի գեղարուեստագէտ-գրողի համար։ Որ Չեխովը գերազանցօրէն գեղարուեստագէտ է և իր էպօխայի հարազատ ներկայացուցիչը, դրա մասին երկու կարծիք լինել չէ կարող. իսկ եթէ նա գեղարուեստագէտ է, ապա նա տուել է իրական տիպեր. բայց ինչ են իրական տիպերը, եթէ ոչ սեփական միջավայրի անմիջական արդիւնքը։ Չեխովի և իր հերոսների միջավայրը՝ 80—90-ական թւականների ռուսական «աւելորդ մարդկանց», շրջապատող որոշ ինտելիգենցիայի կեանքն է, որի վրա անորոշութեան խորին կնիքն էր դրոշմված։ Դասախօսը Չեխովի հերոսների վիշտն ու մելանխօլիան, տրտմութիւնը, թախիծն ու կեանքի անորոշութիւնը ժամանակից ու էպօխայից դուրս է համարում։ Անշուշտ չէ կարելի ուրանալ, որ թախծալից ու մելանխօլիկ տրամադրութիւնները, շուար ու մոլոր «աւելորդ մարդկանց» անորոշութիւնները յատուկ են եղել շատ ու շատ էպօխաների. բայց չէ որ տարբեր հանգամանքներում տարբեր կոլօրիտ են ստանում հոգեկան այդ դրութիւնները։

Ի՞նչպէս կարող էր Չեխովը, իբրև ճշմարիտ գեղարուեստագէտ, չը նկատել, չը դիտել այն, ինչ յատուկ էր իր էպօխայի հերոսներին։ 80—90-ական թւականներին ռուսական կեանքում տիրող հասարակական-քաղաքական խոշոր ռէակցիան առաջ էր եկել այն ոգեւորութիւնից յետոյ, որը արգասիք էր 60-ական թւականների շարժման։ Հասարակական այդ ռէակցիան էր, որ ասպարէզ էր գցել «աւելորդ մարդկանց» լեգէօններ. դրանք այն ռոմանտիկ ինտելիգենտներն էին, որոնք գաղափարի ուժով ուզում էին մասսայի կեանքը յեղաշրջել, բայց անողոք ռէալիզմը սթափեցրել էր նրանց. այդ շարժումը վիժեց, որովհետև ռէալ կեանքի պայմանները այլ ուղիներով էին զարգանում, իսկ ռոմանտիկները այդ հանգամանքը ըմբռնել չէին կարող։ Վերջում այդ մարդիկ դատապարտվեցին Գլէբ Ուսպէնսկիի ռէալ տիպերի դատավճռով, որ ամփոփված էր երկու անողոք «Не суйся!» բառերի մէջ։ Ահա այդ երեւոյթից յետոյ էր, որ առաջ եկան զանազան տիպի «աւելորդ մարդիկ», որոնցից մէկի գեղարուեստագէտ-նկարագրողն էր Ա. Չեխովը։ Եթէ դասախօսը այս տեսակէտից մօտենալու լինէր ռուս նշանաւոր գրող Չեխովի գրուածքներին, նա աւելի լաւ պարզած կը լինէր վերջինիս տիպերի այն էական գծերը, որոնք անխուսափելի արգասիքն են պատմական որոշ շրջանի։

Դասախօսութեան վերջում Այխենվալդը շատ սրտառուչ խօսքերով պատմեց իր անձնական յիշողութիւնները Չեխովի մասին և նոյնիսկ որոշ չափով համապատասխան տրամադրութեամբ համակեց իր փոքրիկ աուդիտորիան։

Նկատելի է, որ Այխենվալդը փորձված դասախօս է, որին մենք մինչև այժմ ճանաչում էինք միմիայն իր քննադատական յօդուածներից։

Ս.

ՆՈՐ ՍՏԱՑՎԱԾ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

1) «Природа и Люди» շաբաթաթերթի № № 40, 41, 42 և 43, Պետերբուրգ, 1912 թ.։ 2) «Մարմնամարզ» կիսամսեայ հանդէսի № № 13 և 14, Կ. Պօլիս, 1912 թ.։ 3) «Վանտուր» կիսամսեայ հանդէսի № 17, Վան, 1912 թ.։ 4) «Նոր առողջապահիկ»

երկշաբաթաթերթի № 12-ը, Թիֆլիս, 1912 թ.։ 5) «Աղբիւր» մանկական ամսագիր № № 7, 8 և 9, Թիֆլիս, 1912 թ.։ 6) «Մուրճ» ամսագիր № 7, Կովկաս, 1912 թ.։ 7) «Հանդէս Ամսօրեայ» ուսումնաթերթի № 9, Վիեննա, 1912 թ.։ 8) «Կոչնակ» ամսաթերթի № 2, Կ. Պոլիս, 1912 թ.։ 9) «Armenia» ամսագիր օգտաւէտ համարը, Նիւ-Եորք, 1912 թ.։ 10) «Земледѣлецъ» ամսագիր № 9, Պետերբուրգ, 1912 թ.։ 11) «Вѣстникъ Виноделія» ամսագիր № 8, Օդեսա, 1912 թ.։ 12) «Փարոս» երկամսեայ հանդէսի № 1, Պարիզ, 1912 թ.։

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

Օպերա

I

Թատրոնական և օպերային սեզոնը Թիֆլիսում բացվեց։

Շաբաթ, սեպտ. 15-ին, Արքունական թատրոնում օպերային ներկայացումների սեզոնը բացվեց Գլինկայի «Жизнь за Царя» օպերայով։ Թատրոնը ծայրէ ծայր լի էր։ Ներկայ էր և Փոխարքան։ Օպերային խումբը իր գործունէութիւնը սկսեց այդ օպերայով, որով հանճարեղ Գլինկան հիմնեց ռուսական ազգային երաժշտական ոճը, և իր սովորական ուժեղ հանճարով իր արուեստի մեծագոյն ներկայացուցիչների շարքում պատուաւոր տեղ բռնեց։

Պէտք է ասել, որ սկիզբն կարելի է բոլորովին աջող համարել, նախ որ դերակատարների մէջ կային Թիֆլիսի արդէն ծանօթները—Լապերով և տ. Կոլեկովա, որոնց անցեալ սեզոնում մեծ համակրութիւն ձեռք բերին հասարակութեան մէջ, իսկ նոր դերակատարներից՝ ներկայ օպերայում հանդէս եկող նոր ույժերը՝ տ. Սարանէսվա և պ. Կարգանով—որքան էլ վաղաժամ լինի նրանց մասին խօսել—պէտք է ասել, որ շատ հաճելի տպաւորութիւն թողեցին։ Հաճելի տպաւորութիւն թողեց և օրկէստրի կառավարիչ պ. Զելիօնին, որ, ինչպէս երևում է, փորձված և հմուտ է իր գործին։ Տիկին Սարանէսվան, որ կատարում և երգում էր Անտոնիդայի դերը, պարզ, մաքուր տեմբրի, լիբրական սոպրանոյի տէր է, իսկ Կարգանովը, որ երգում էր Սուսանինի դերը, ունի հզօր և հիւթալից բաս ձայն, որ ամբողջ երեկոն հնչում էր շատ գեղեցիկ, թէև սկզբում մի քիչ անվստահօրէն։

Իսկ կիրակի, սեպտ. 16-ին, երբ երկրորդ ներկայացման տրված էր «Դէմոն» օպերան, հանդէս եկան նոր երեք երգիչներ։ «Թամարայի» դերում՝ տ. Րիօլի, «Դէմոնի» դերում՝ պ. Նաբօկովսկի և «Գուդալի» դերում՝ պ. Ներեժեւ։

Վերջնական կարծիք յայտնել դրանց մասին վաղաժամ է, առայժմ այսքանը կարելի է ասել, որ Րիօլին գեղ բոլորովին մատաղ երգչուհի է գեղեցիկ ձայնական յատկութիւններով, մեծապական հնչիւնով, իսկ Նաբօկովսկին ունի ձայնի թարմ, կակուղ թաւշային տեմբր և երևում էլ, անկասկած, խմբի համար շատ օգտակար ույժեր են լինելու։

Մի պակասութիւն սակայն, որ նկատվում է, այդ՝ ներկայացումների ուշ սկսելը և վերջանալն է։ Շ.

II

Երկուշաբթի, սեպտեմբերի 16-ին, օպերային երրորդ ներկայացմանը խաղացվեց «Աիդա» օպերան։

Աիդայի դերում հանդէս եկաւ Թիֆլիսի երաժշտասէր հասարակութեան կողմից յարգված ու սիրված շնորհալի երգչուհի Ալէկշօ, որը ըստ դուրս գալուն պէս (առաջին դեբիւտը այս սեզոնին) ներկայ հասարակութեան կողմից արժանացաւ երկարատև բուռն ծափահարութիւնների։ Ալէկշօյի ձայնը պահպանել է իր նախկին ույժը և գրաւիչ տեմբրը բոլոր ընգիստրներում։ Այդ երեկոյ իր առօրեայից երգով և գեղեցիկ խաղով Ալէկշօ նորից եկաւ ապացուցելու, որ ներկայ սեզոնին նա հասարակութեան պիտի վայելէ նրանից դիզարմաւոր մեծ բաւականութիւն։ Ալէկշօ մանաւանդ աջող էր II և IV գործողութիւններին դուէտներում, որոնց համար հասարակութեան կողմից երգչուհուն մատուցվեցին ծաղկէ պսակներ ու ծաղկեփնջեր։

Րադամէսի դերում Լազարեւի ձայնը տեղ-տեղ հնչում էր թոյլ։ Աչքային կարելի էր համարել վերջին գործողութեան մէջ դուէտի տեսարանը, ուր նա երգեց շատ գգացված և արժանացաւ երկարատև ծափահարութիւնների։

Ամնէրիսի դերը յանձնված էր նորեկ երգչուհի Լուկաշեվիչին (մեցցօ-սոպրանօ)։ Երգչուհու ձայնը բարձր և միջին ընգիստրներում հնչում է ուժեղ, սակայն ցածր նոտաներում մեծապէս անգույն է։ Զայնի տեմբրը չունի գրաւչութիւն։ Սոսանծամ դերում երգչուհին ձեռքեր աւելորդ և անտեղի շարժումներ էր անում, որով և թողնում էր խաղի կողմից աննպաստ տպաւորութիւն։

Ամոնասրոյի դերակատար Վրոնսկին (լիբրօ-դրամատիկ բարիտոն) իր առանձնակի փոքր պարտիտուր թէ ձայնական և թէ խաղի ու դերին կողմից շատ հաճելի տպաւորութիւն։ Վրոնսկին իր քաղցրահնչիւն և ուժեղ ձայնով խոստանում է լինել առաջնակարգ երգիչներից մէկը ներկայ օպերային խմբում։

Շնորհիւ Ի. Պալիէվի հմուտ ղեկավարութեան՝ Վերդիի երաժշտական բարդ յօրինուածք ունեցող «Աիդա» օպերայի անսամբլային մասը նոյնպէս այդ երեկոյ ունեցաւ ցանկալի աջողութիւնը։ X.

Դրամա

Երէկ, սեպտեմբ. 18-ին, Արտիստական Ընկ. Թատրոնում սկսվեցին ռուսաց դրամատիկական խմբի ներկայացումները Օստրովսկիի «Վօլկօռա» պիէսայով։ Այդ խումբը, ղեկավարութեամբ Պ. Օ. Զարէչնիի, բաղկացած է 50 հոգուց և խոստանում է տալ Թիֆլիսի հասարակութեան մի շարք գեղեցիկ և նոր պիէսաներ։

Ժողովրդական Տան Թատրոնում

Կիրակի, սեպտեմբ. 16 ին, Ժողովրդական Թատրոնում ռուս սիրողների խումբը դերասան Բագօլինի ղեկավարութեամբ կրկնեց «Золотая клѣтка» պիէսը։ Թատրոնը ծայրէ ի ծայր լցրած հասարակութեան առաջ։

Դերակատարների խնլացի խաղը պիէսի տպաւորութիւնը դարձրեց ուժեղ՝ հասարակութեան վրա, որ բուռն ծափահարութեամբ վարձատրեց բոլոր դերակատարներին։

Հետևեալ անգամ խումբը կը խաղայ «Սէր և Խարդաւանք»

ՕՐՎԱՅ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

✦ Հռոմից հեռագրում են, որ Բուլգարիան արդէն ուլտիմատում ներկայացրեց Բ. Դրան։ Ժամ առ ժամ սպասվում է, որ հրատարակվի պատերազմ։

✦ Ռումինիան ենելու է Բուլգարիայի դէմ Թիւրք-բուլգարական պատերազմի դէպքում։

✦ Ամենահաստատ աղբիւրները վկայում են, որ մակեդոնական հարցում համաձայնութիւն է կապված միասին գործելու Թիւրքիայի դէմ Բուլգարիայի, Յունաստանի, Չերնօգորիայի և Սերբիայի միջև։

✦ Աւստրիան, վճռած ունենալով գրաւել Նովոբազարի սանջակը, անհագին թւով զօրքեր է կենտրոնացրել սահմանագլխում։ Գրաւումը սպասվում է ամեն րոպէ։

✦ Բերհտօլդը որոշեց ոչ մի առաջարկութիւն Թիւրքիայի նկատմամբ չընդունել Ռուսաստանի և Անգլիայի կողմից, որոնք այդպիսի նոր առաջարկութիւն հրատարակելու են այս օրերում։

✦ Բուլգարիան ներկայացնելով ուլտիմատում Թիւրքիային՝ միևնոյն ժամանակ մի նոտայով տեղեկացրեց եւրոպական մեծ պետութիւններին, թէ այլես Բուլգարիան անկարող է սառնասիրտ մնալ Թիւրքիայի պրօվօկացիօն քաղաքականութեան հանդէպ և զէնքը ձեռին վճռել է պաշտպանել քրիստոնեայ նահատակներին։

✦ Ունգարական պարլամենտում պատգամաւորների մէջ շշուկ ընկաւ, որ Բուլգարիան արդէն պատերազմ է յայտարարել Թիւրքիային։ Սակայն Բերհտօլդը յայտնեց, որ իրան ոչինչ յայտնի չէ պաշտօնապէս։

✦ Չերնօգորական զօրքերը մեծ ընդհարում ունեցան սահմանագլխում Թիւրք պահակախմբերի հետ։ Երկու կողմից կան շատ սպանված ու վիրաւոր։

✦ Լուրերի համաձայն՝ Մոսկվայի համալսարանի դասատու պրոֆ. Ստանկէվիչը նշանակվում է ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրի օգնական։

✦ Լոնդոնից հաղորդում են, որ Գրէյը հրաժարվեց թոյլատրել Սազոնովի հետ կայացած խորհրդակցութեանը պարսիկ ներկայացուցիչներին։ Տպաւորութիւնը շատ ծանր է։

✦ Պարսկաստանում այժմ տիրում է լիակատար անիշխանութիւն։

✦ Վարշավայում ինտելիգենցիայի մէջ կատարվում են բազմաթիւ ձերբակալութիւններ։

✦ Պետերբուրգի ղեկավար շրջաններում դրական մաքով լուծվեց Սէվաստօպօլ-Եալտա երկաթուղու կառուցման հարցը։

✦ Ժընևում խաղաղութեան միջազգային կոնգրէսին մասնակցողները ամբողջ կազմով ցոյց կազմեցին յօգուտ հաշտութեան։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

(ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՀԵՌ. ԳՈՐԾ.)

15 սեպտեմբերի

ՊԵՐՄ։ Չերդինում և Պերմում ձիւն եկաւ։

ՊԵԱՏԻԳՕՐՍԿ։ Փակվեց սեզօնը Պեատիգօրսկում և Էսէնտուկում։

ԿԵՐՉ։ Բաքի նաւթահանքերում երևաց բարձր տեսակի նաւթ։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ 1913 թւի մարտին Պետերբուրգում գումարվելու է տնայնագործների համագումար։

ՍԻՄՖԵՐՈՊՕԼ։ Ֆինանսների մինիստրութեան պաշտօնեաների վերաքննութիւնը այն հետևանքն ունեցաւ, որ տեղական վարկային ընկերութեան վարչութեան ամբողջ կազմը կալանաւորվեց։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Պետերբուրգի տեխնոլոգիական ինստիտուտի վերատեսուչ Զէրնովը արձակվում է պաշտօնից խնդրագրի համաձայն։

16 սեպտեմբերի

ԼՈՐԷՆՑՕ-ՄԱՐԿԷԶԷ։ Այրվեց ամբողջ գործերով գերմանական հիւպատոսարանի շինութիւնը։

ՊԱՐԻԶ։ Մայենգա նահանգի մի գիւղում հրդեհը ոչնչացրեց 550 խրճիթ։ 150 ընտանիք մնացին անապաստան։ Վնասները խոշոր են։

ՎԱՇԻՆԳՏՕՆ։ Երկու օդագնաց օֆիցերներ ընկնելով աէրօպլանից սպանվեցին։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Գրաւվեցին «Невск. Зв.»-ի № 26-ը և «Лучъ» լրագրի 1-ին համարը։

ՏՕԿԻՕ։ Շանխայից խօլերան մուտք գործեց Եապոնիա։ 50 հիւանդից մեռան մի երրորդը։ Տօկիօյում հիւանդացան 40 հոգի։

ՄՕՍԿՎԱ։ Ձիարշաւներին 8000 և 3000 ր. մրցանակները տարան Լազարեանների ձիերը։

17 սեպտեմբերի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Ռումինական թագաւորը նշանակվում է ռուսական գեներալ-ֆէլդմարշալ։

«Од. Лист.»-ի և «Ялт. Вѣстн.»-ի խմբագիրները ստայօղ տեղեկութիւններ տպելու համար, երբ ներքին գործերի մինիստրի օգնական Խարուզինը նամակով առաջարկել է Վիլնայի նահանգապետ Վէրեօվկինին ամեն միջոց ձեռք առնել անպատճառ 4-րդ Դումայի անդամ Զամըսլօվսկիին ընտրել տալու համար, ենթարկվում են պատասխանատուութեան 1034-րդ յօդուածի 3-րդ կէտով։

1913 թ. նոր երկաթուղիներ կառուցանելու համար պահանջվում է 110 միլիօն, որից 76-ը Ամուրի երկաթուղու կառուցման, 15-ը Սիբիրի երկաթուղու երկրորդ գծի, 5-ը Տիւմէն-Օմսկի գծի, 2-ը Կարս-Սարիղամիշ գծի, $1^1/_2$-ը Սարիղամիշ-Կարաուրգան գծի կառուցման համար։

Զմիւռնիայում Պորան ու Կայֆան և Եապօնիայի Օսակա ու Կօբէ քաղաքները ճանաչվում են աննպաստ խօլերայից։

ԲԱՐՍԷԼՕՆԱ։ Հիւսիսային երկաթուղիների արհեստանոցներում բանւորները գործադուլ արին։

ԿՕՊԷՆՀԱԳԷՆ։ Դանիայ թագաւորը մեկնեց։

ԲԼԱԳՕՎԷՇՉԷՆՍԿ։ Սեպտ. 13-ին Զոլաա կոչված տեղում չարագործները յափշտակեցին 9 պուդ ոսկի, սպանելով 2 և վիրաւորելով 1 պահակի։

ԼՕՆԴՕՆ։ Չինական փոխառութեան առաջին 5 միլիօնի դիմաց ստացվեց ստորագրութեամբ 6.987,000 ֆունտ։

ԿԱՀԻՐԷ։ Խօլերայի պատճառով կառավարութիւնը խորհուրդ է տալիս խուսափել ուխտագնացութիւնից։

ԼՕՆԴՕՆ։ Ուժեղ փոթորիկը Տայնի վրա մեծ վնասներ պատճառեց։

ՊԵԱՏԻԳՕՐՍԿ։ Կուրօրտների բարեկարգութեան մասին խորհրդակցող մարմինը որոշեց տալ փոխարինաբար $7^1/_2$ միլիօն Կովկասեան հանքային ջրերի բարեկարգութեան համար։

Խմբագիր՝ Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ

Ե. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ

Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

№ 4711. ՄԱԶԵՐԻ ՆԵՐԿ

Ընկուզեայ էկստրակտից

Ներկում է մազերը արագ և հիմնաւոր, նայած ցանկութեան, քնքոյշ շիկագոյնից սկսած մինչև կատարեալ սևը։ Անվնասակար լինելը երաշխաւորված է։

Մի սրւակը 1 ր. 20 կ.։ Մեծադիրը 2 ռուբ.։

Պարֆիւմէրիա № 4711 Ֆերդ. Միւլհէնս

Մատակ. Նորին Մեծութ. Ռուսաց Բարձր Դրան

ԿԵՕԼՆ Ր. վ. ● ՐԻԳԱ

Հիմնված 1792 թ.

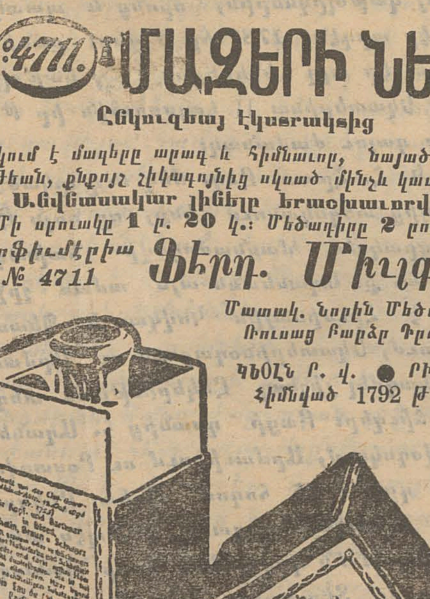

(Մ. 309206/309233) 10—3

ԲԺԻՇԿ
Ա. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ
ՎԵՐԱԴԱՐՁԱՒ վերսկսեց հիւանդների ընդունելութիւնը։
Բէբուտովսկայա փողոց, № 33.
(ա.օ.) 377. 3—3

ԳՐԱՄՄՕՖՕՆ
բոլորովին նոր, մեծ, նիկէլի սպիտակ բուղօրով, 12 հատ պլաստինկա, ԾԱԽՎՈՒՄ է 55 րուբլով, 2 տարվայ երաշխաւորութեամբ։ Նոյն տեղում ծախվում է նաև բոլորովին նոր (մէկ անգամ վառած), դահլիճի քարշանելու ջահով լամպա 15 րուբլով (արժէ 22—25 ր.)։ Семеновская № 9, աջ դանգ, 3—4 ժամը։ 700. 1—1

ՎԵՐԻՆ-ԱՂԴԱՆ գիւղի երկդասեան դպրոցի համար հարկաւոր է մէկ
ԳԻՄՆԱԶԻԱՒԱՐՏ ՈՒՍՈՒՑՉՈՒՀԻ
Պայմանների մասին դիմել Կ. Հ. Բ. Ընկ. գրասենեակը երեկոյեան ժամը 6—7-ը, Աբաս-Աբադսկայա հրապ., Մելքիսեդեկեանին։ 698. 2—1

ԼԵՒՈՆ ՄԱՆՈՒԷԼԵԱՆ
ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ
ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ, II հատ — 40 կ.
ԴՕԿՏՕՐ ԲՕՇԱՑԵԱՆ, էժանացրած՝ փոխանակ 50 կ.-ի 30 կ.
Դիմել՝ «Կենտրոնական», «Գուտտենբերգ» և «Գիր» գրավաճառանոցներին։

ՀԱՐԿԱՒՈՐ Է
ՄԻ ՀԱՅ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՉՈՒՀԻ, որ հիմնաւոր իմանայ հայերէն և ռուսերէն, գնալու Բագու և մի հայ ընտանիքում պարապելու 3 երեխաների հետ։ Կունենայ բնակարան, ուտելիք։
Դիմել՝ Դվորցովայա փողոց, Լիսինեանի մագազին, հարցնել Ստեփան Մատինեանին։ 694. 2—1

Наша Азбука
Иллюстрированная оригинальными рисунками изъ кавказской жизни и приспособлена для кавказскихъ школъ.
Составили В. С. и Ш. Х.
Цѣна 30 коп.
Դիմել Թիֆլիսի բոլոր գրավաճառներին։
(Հ. Շ.) 620. 10—8

„ՄՇԱԿԻ“ ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՆԸ
ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ
ՅՕԳՈՒՏ „ՄՇԱԿԻ“ ՖՕՆԴԻ
հետևեալ գրքերը՝
1) «ՄՇԱԿ ԵՒ ՀԱՅ ԿԻՆԸ» գ. 1 ր.
2) «ՄՇԱԿԻ» ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱԿԸ կազմեց Լ. Դանիէլեան » — 50 կ.
3) ՀԱՄԱԼԻ ՄԱՍԼԱՀԱԹՆԻՐԸ » — 30 կ.
4) ԿԱՑԷՆԻ ՃԱՆԿԵՐՈՒՄ, դրամա 5 գ. Ալ. Առաքելեանի » — 50 կ.
5) ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱԿ «ՄՇԱԿԻ» («Մշակի» յօբելեանի առիթով «Տարազի» հրատարակած ալբոմը) . . . » 1 ր.
Վերոյիշեալ հրատարակութիւններից միմի օրինակ պահանջողները ճանապարհածախս չեն վճարում։
(4) 10—2

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ
ՀՐ. ՖԱԼԵԱՆ
ՀԱՇՏՈՒԹԻՒՆ
(Պատմուածք)
Գինն է 30 կոպ.
Նոյն հեղինակի
ԹՇՆԱՄԻՆԵՐԸ
(Պատմուածք)
Գինն է 15 կոպ.
Դիմել գրավաճառներին։
(օ.մ.) 667. 8—5

Լոյս են տեսել
Մ. ՏԱՐԱԽՉԵԱՆԻ
1) «ՁԵՌՆԱՐԿ ԹԵԼԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ» (III տիպ) . 15 կ.
2) «Ս. ՊԱՏԱՐԱԳԻ ԵՐԳԵՐ» 3 կ.
Դիմել՝ Армавиръ (Куб. обл.), учителю Тарахчіану, կամ Բագուի «Պօպեղնիկ» և Թիֆլիսի «Գուտտենբերգ» գրավաճառանոցներին։
(Ե. Ու.) 595. 10—10

Торговая школа съ правами и
БУХГАЛТЕРСКІЕ КУРСЫ
съ программами С.-Петерб. высшихъ Коммерч. Курсовъ О-ва распр. ком. знаній Ивана Захарьевича ТЕРЪ-СТЕПАНОВА.
Начало занятій съ 15 сентября ✦ Михайловскій пр. д. № 53.
(օ.մ.) 669. 5—5

ՆԻԿ. ՍԱՐԳՍԵԱՆ
ԴԱՍԱԳԻՐՔ ԲՆԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ
երեք կամ չորս տարվայ դասընթաց ունեցող միդասեան դպրոց. համար
(Մարդ, կենդանիներ, բոյսեր, օդ, ջուր եւ երկիր)
Համաձայն ծրագրի, բազմաթիւ պատկերներով, գինը 50 կոպ.

ԴԱՍԱԳԻՐՔ ԲՆԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ
հինգ կամ վեց տարվայ դասընթաց ունեցող երկդասեան դպրոց. համար
Մասն I ՄԱՐԴ և ԿԵՆԴԱՆԻ, Բ. բարեփոխած տպ. գինը 60 կ.
» II ԲՈՅՍ » » » 50 կ.
Բոլոր դասագրքերն էլ կազմված են կենսաբանական ուղղութեամբ։
ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ ՆԱԵՒ
1) «Կենդանիների գոյները», գինը 15 կ., 2) «Թէ ինչպէս են տարածվում սերմերը», գ. 20 կ., 3) «Թէ ինչու համար է ծաղիկը», գ. 20 կ., 4) Վիլհէլմ Բօլշէ, «Մարդու ծագումը», Թարգմ. գերմաներէնից՝ գ. 40 կ.։
Դիմել գրավաճառներին։ (օ.մ.) 645. 10—7

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
Ն. ՊԱԿԷ ԵՒ ԸՆԿ.
գրասենեակը գտնվում է Ս. Կիւլպէնկեանի գրասենեակին կից, Օրմեանսկի բազար, Գասպարնի գլոր Մանթաշեանի, №№ 119, 120, ուր և պէտք դիմել Ընկերութեան գործերով՝ գործակալ պ. Ս. ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆԻՆ։
(Հ.Շ.) 695. 3—1

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է
Ս. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆԻ եւ Մ. ՋԱՌԱՓԵԱՆԻ կազմած
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԱԳԻՐՔԸ
(պատկերներով եւ քարտէզներով)։
ԳԻՆՆ Է 75 ԿՈՊ.
Գիրքը կազմված է ըստ ռուսական և ֆրանսիական նորագոյն դասագրքերի, յարմարեցրած յատկապէս ծխական դպրոցների ծրագրին։ Շուտով լոյս կը տեսնի գրքի II մասը։ VI դաս. դասընթացք։ Պահեստը գտնվում է Թիֆլիսի «Գիր» գրախանութում և կազմողների մօտ՝ Баку, Армянское училище.
(օ.մ.) 8—7

ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ՆԻՒԹԵՂԷՆՆԵՐԻ ՊԱՀԵՍՏ
Խաժեանը Ի. Ս. Պօնդօյեվի
Թիֆլիս, Ելիզավետին. փ. № 164, անկիւն Բակինսկայա փ.։ Տելեֆօն № 10-93.
ՊԱՀԵՍՏՈՒՄ ԿԱՆ
ՑԵՄԵՆՏ ԵՐԿԱԹԷ ԳԵՐԱՆՆԵՐ
ԵՐԿԱԹ—անկիւնի, կաթայի, բեֆլէնօյ, տանիքի՝ սև և ցինկով պատած։ ԱՍՖԱԼՏ սըգրանեան։ ԳՈՒԴՐՕՆ, կրակի դիմացող աղիւս և կաւ։ Շինութեան և փուչ ԱՂԻՒՍ, ԿՂՄԻՆՏՐ մարսէյլեան տեսակի և այլ առարկ.։ Աղիւսի սեփակ. գործարան Թիֆլիսում։ Ամեն տեսակ շինարարական նիւթեղէն. համար տրված պատուէրները կատարվում են շուտափոյթ։
(Հ.ու.Կ) 617. 50—12

Տ. Մ. ՓԻԼՕՅԵԱՆԻ
Առևտրական Գիտութիւնների Կուրսերում
Նոր մեթօդով սովորեցվում են
ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ, ԳԵՐՄԱՆԵՐԷՆ և ԱՆԳԼԻԵՐԷՆ
ազատ կարդալ, գրել և խօսել կարճ ժամանակվայ ընթացքում տեսական և գործնական պարապմունքների միջոցով, հանրամատչելի վճարով։ Կազմակերպվում են հասակաւորներից երեկոյեան խմբեր։ Ճանապարհական Դասընթացներ աշակերտների համար։ Մանրամասն տեղեկութիւնները և ընդունելութիւնները կուրսերի գրասենեակում—ամեն օր՝ ժամը 10—12-ը և 4—7-ը։ Միխայլօվսկի պր. № 24—4.
(Ա.Օ.) 643. 0—12

Типографія канцеляріи Намѣстника Его Императорскаго Величества на Кавказѣ Лорисъ-Меликовская улица, домъ казенный